

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 17 – 18 marca 2012 r. na kierunku „ekonomia” prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych realizowanych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na Wydziale Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: Prof. dr hab. Marek Lisiński – członek PKA
członkowie:

- Prof. dr hab. Bogusław Plawgo – członek PKA
- Prof. dr hab. Magdalena Osińska – ekspert PKA
- Mgr Edyta Lasota – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny
- Jacek Kłopotowski – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na wizytowanym kierunku z własnej inicjatywy, tj. po upływie okresu, na jaki została wydana ocena pozytywna. Szczegółowe informacje zawiera **Załącznik nr 3**.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, rozmów z przedstawicielami Uczelni, analizy wylosowanych prac dyplomowych i magisterskich, obserwacji infrastruktury oraz hospitacji zajęć dydaktycznych.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

1.1).

W ramach Wydziału Zarządzania Instytut Ekonomii i Administracji prowadzi dwa kierunki studiów: „ekonomię” oraz „administrację”.

Na kierunku „ekonomia” prowadzone są:

- studia pierwszego stopnia na specjalnościach: *Ekonomika Finansów i Bankowości; Finanse Publiczne i Skarbowość* oraz *Ekonomika Hotelarstwa i Obsługa Ruchu Turystycznego*, oraz
- studia drugiego stopnia na specjalnościach: *Gospodarka Regionalna, Gospodarowanie Funduszami Unijnymi* oraz *Ekonomika Zasobów Ludzkich*.

Misja i Strategia Uczelni została określona w Uchwale Nr 48/2006 Senatu Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 29 czerwca 2006 r. Oceniany kierunek nawiązuje do zadań Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, którymi są: kształcenie studentów oraz przygotowanie ich do pracy zawodowej, wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, umacnianie zasad demokracji i

poszanowanie praw człowieka, prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych, kształcenie i promowanie kadr naukowych, prowadzenie kształcenia ustawicznego, upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych, kształcenie w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy, stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej studentów, działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych, monitorowanie kariery zawodowej swoich absolwentów.

Instytut Ekonomii i Administracji w nawiązaniu do strategii Wydziału Zarządzania i Administracji świadczy usługi edukacyjne, jako ośrodek naukowo-badawczy uczestniczy w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego, prowadzi badania w zakresie gospodarki Województwa Świętokrzyskiego. Na potwierdzenie jak są zaawansowane prace w tym zakresie wskazano, iż w latach 2006 - 2010 zostały zrealizowane cztery projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich, koncentrujące się na regionie świętokrzyskim:

- *Budowanie regionalnego systemu innowacji – analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu.*
- *Budowanie regionalnego systemu innowacyjności – cykl konferencji poświęconych podnoszeniu konkurencyjności i innowacyjności regionu.*
- *Kielecki rynek pracy pod lupą*
- *Mapa lokalnego rynku pracy powiatu skarżyskiego*

W kontekście przytoczonych celów określonych w strategii Uniwersytetu oraz Wydziału Zarządzania i Administracji należy stwierdzić, iż prowadzenie kierunku „ekonomia” niewątpliwie mieści się w stosowanej szerokiej uniwersyteckiej formule kształcenia. Tym nie mniej przywołana misja Uniwersytetu o wysokim poziomie ogólności i uniwersalności nie pozwala bliżej ukierunkować koncepcji kształcenia w ramach analizowanego kierunku. W Raporcie samooceny wskazano, że powiązania Instytutu Ekonomii i Administracji prowadzącego kierunek „ekonomia” ze strategią Wydziału Zarządzania i Administracji polegają na świadczeniu usług edukacyjnych o wysokiej jakości oraz prowadzeniu badań pogłębiających wiedzę o gospodarce Województwa Świętokrzyskiego. O ile w tej drugiej sferze przytoczono przykłady realizacji adekwatnych projektów badawczych, to w sferze kształcenia nie zaprezentowano bardziej konkretnie sposobów, w jaki koncepcja kształcenia nawiązuje do strategii jednostki. Tymczasem analiza samego dokumentu Strategia Rozwoju WZiA wskazuje, iż w obszarze kształcenia podkreśla się potrzebę „dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy”. Takie dostosowywanie kształcenia na kierunku „ekonomia” wydaje się być prowadzone, choć nie w sposób usystematyzowany w oparciu o przyjęte procedury, w tym monitorowania potrzeb rynku pracy. W trakcie wizytacji przedstawiciele jednostki przejawiali zainteresowanie dalszym dostosowywaniem oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Deklarowali działania na rzecz modyfikacji programów kształcenia, utworzenia biura karier, utworzenia inkubatora przedsiębiorczości akademickiej, doskonalenia systemu praktyk oraz uruchamiania nowych kierunków studiów.

Na dwóch poziomach studiów Uczelnia prowadzi łącznie 6 specjalności. Świadczy to o różnorodności oferty i dążeniu do sformułowania programu kształcenia adekwatnie do zapotrzebowania kandydatów. Należy podkreślić, iż wszystkie specjalności są faktycznie realizowane i generalnie cieszą się zainteresowaniem studentów.

Jako przejaw innowacyjności oferty kształcenia można uznać uruchomienie specjalności Ekonomika Hotelarstwa i Obsługa Ruchu Turystycznego. Kształcenie na tej

specjalności finansowane jest ze środków UE. Dzięki temu rozszerzono program praktyk, który obejmuje także wyjazdy do hoteli zagranicznych. Rozszerzono zajęcia językowe, które zapewniają uzyskanie certyfikatu językowego. Dodatkowo absolwenci w trakcie nauki uzyskują certyfikat przewodnika wycieczek. W toku kształcenia przewidziano udział praktyków w prowadzeniu zajęć.

Odnosnie perspektyw rozwoju kierunku uzyskano informację, że wszystkie specjalności z wyjątkiem hotelarstwa cieszą się popularnością i Uczelnia zamierza je kontynuować. Wydaje się, że jednostka zwraca uwagę na wymogi rynku edukacyjnego, które wskazują na potrzeby w zakresie osiągania raczej efektów kształcenia określonych dla poszczególnych specjalności a nie tyle dla kierunku „ekonomia” jako takiego. Tymczasem w trakcie wizytacji deklarowano, iż w przyszłości kształcenie ma odbywać się w ramach profilu ogólnoakademickiego. Z drugiej strony w trakcie spotkania przedstawiciele Uczelni podkreślali potrzebę dostosowania się do potrzeb praktycznych, angażowania praktyków, dostosowywania się do zapotrzebowania gospodarki. W oparciu o takie zróżnicowane i niejednoznaczne podejście, co do perspektyw rozwoju kierunku można sformułować opinię, iż poziom strategicznego, perspektywicznego ukierunkowania kształcenia na kierunku „ekonomia” nie jest jednoznacznie zdefiniowany.

1.2).

W zakresie włączenia interesariuszy zewnętrznych w proces kształtowania koncepcji kształcenia w raporcie samooceny podkreślono udział interesariuszy w formie specjalnego spotkania, które odbyło się w 2009 roku. Konsekwencją tych konsultacji stały się zmiany w programie specjalności finanse publiczne i skarbowość. Wskazano także na posiadanie umów o współpracy z czterema instytucjami. W trakcie wizytacji przedstawiono umowy o współpracy z GUS, Bankiem Spółdzielczym, Spółką Wodociągi oraz Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii. Umowy dotyczą organizacji wspólnych seminariów, publikacji, wzajemnego podnoszenia kwalifikacji, staży pracowniczych. Dotychczas w umowach nie przewidziano formalnego wpływu interesariuszy na kształtowanie koncepcji kształcenia i weryfikacji efektów kształcenia.

W kontekście udziału interesariuszy w kształtowaniu programu kształcenia wskazano na aktywność Rady Instytutu Ekonomii i Zarządzania, która na bieżąco modyfikuje plany nauczania, wprowadzając także nowe specjalności. Na podkreślenie zasługuje fakt wprowadzenia wzmiankowanej specjalności Ekonomia Hotelarstwa i Obsługa Ruchu Turystycznego, która uzyskała finansowanie ze środków UE. Niewątpliwie oznacza to akceptację tej specjalności przez określonych zewnętrznych interesariuszy. Z drugiej strony niedostateczne rozpoznanie zainteresowania ze strony kandydatów sprawiło, iż studia podjęło niewielu studentów (około 20 osób) i Uczelnia będzie zmuszona rozważyć zaprzestanie kształcenia na specjalności.

W raporcie samooceny także nie wyjaśniono bliżej motywów wprowadzania pozostałych specjalności w tym, w jakim zakresie byli nimi zainteresowani szczególnie wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze. W trakcie wizytacji uzasadniano, iż wybór specjalności dokonano na podstawie tendencji ogólnopolskich, sondowania studentów, konsultowania z Urzędem Wojewódzkim. Uczelnia analizuje tendencje gospodarcze w regionie, działania innych Uczelni. Pomimo to można stwierdzić, iż działania te nie są sformalizowane i sprofesjonalizowane. Brak jest koncepcji systemowego badania i uwzględniania potrzeb rynku pracy oraz opinii interesariuszy. Choć jednocześnie należy podkreślić, iż w przekonaniu studentów kierunek ekonomia jest dobrze przystosowany do obecnego rynku pracy, a absolwent posiada wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, dzięki którym jest konkurencyjny na rynku pracy.

W odpowiedzi na uwagi Zespołu Oceniającego sformułowane w trakcie spotkania podsumowującego wizytację Uczelnia sformułowała w piśmie do PKA z 2 kwietnia 2012 r. deklarację, co do przyszłych działań zmierzających do systemowego uwzględnienia udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Deklaruje powołanie „Zespołu ds. Kształcenia IEiA” (ciało doradcze Rady Instytutu EiA), opiniujące i inicjujące zmiany w programach kształcenia i planach studiów, wspierające proces projektowania programów kształcenia. Zadania Zespołu obejmować mają także proces monitorowania i modyfikacji obowiązującego programu kształcenia. W skład zespołu mają wchodzić pracodawcy i studenci. Propozycję taką należy uznać za cenną, choć warto zauważyć, iż nie wyczerpuje ona jeszcze udziału wszystkich ważnych grup interesariuszy w procesie kształtowania programu kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1.1) Kształcenie na kierunku „ekonomia” wpisuje się w szeroką strategię Uniwersytetu. Nawiązuje także do strategii Wydziału. Jednostka zwraca uwagę na wymogi rynku edukacyjnego, które wskazują na potrzeby w zakresie osiągnięcia raczej efektów kształcenia określonych dla poszczególnych specjalności, a nie tyle dla kierunku „ekonomia” jako takiego. Z jednej strony przedstawiciele Uczelni podkreślali potrzebę dostosowania się do potrzeb praktycznych, angażowania praktyków, dostosowywania się do zapotrzebowania gospodarki. Z drugiej planuje się kontynuowanie kształcenia na profilu ogólnoakademickim. Poziom perspektywicznego, strategicznego ukierunkowania kształcenia na kierunku „ekonomia” nie jest jednoznacznie zdefiniowany.

1.2) Uczelnia stara się uwzględniać zapotrzebowanie rynku edukacyjnego, śledzi trendy ogólnopolskie i propozycje innych uczelni. Nie zapewnia jednak w sposób usystematyzowany udziału interesariuszy w procesie kształtowania koncepcji kształcenia. Obecnie podejmowane działania w tym zakresie związane z powołaniem „Zespołu ds. Kształcenia IEiA” sugerują jednak, iż Uczelnia zapewni właściwy udział interesariuszy w kształtowaniu programu kształcenia.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Dotychczasowe określenie efektów kształcenia w ramach sylwetki absolwenta nie jest adekwatne do wcześniej obowiązujących standardów kształcenia. Nie określono ogólnej sylwetki absolwenta, a jedynie sylwetki absolwentów poszczególnych specjalności, tracąc z pola widzenia niektóre elementy wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych zawartych w standardach.

Analiza programów przedmiotów wskazuje, iż w zróżnicowanym stopniu zawierają one wyraźnie sprecyzowane oczekiwane efekty kształcenia. Występują uchybienia w stosunku do niektórych efektów kształcenia zawartych w standardach kształcenia dla kierunku ekonomia. Przykładowo występuje niepełne ujęcie efektów kształcenia w odniesieniu do sylabusu przedmiotu: „Ekonometria” (realizowanego na specjalności Ekonomia finansów i bankowości, studiów pierwszego stopnia, studiów stacjonarnych), gdzie „założenia i cele przedmiotu” sformułowano bardzo lakonicznie. Wysoce zawężone są

także przewidziane efekty kształcenia w sylabusie do przedmiotu „Polityka społeczna” (ujętego w planach studiów specjalności: Ekonomika finansów i bankowości oraz finanse publiczne i skarbowość, studia pierwszego stopnia, stacjonarne).

W zakresie praktyk zawodowych „Program i instrukcja praktyk na kierunku „ekonomia i administracja” Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach” formułuje 12 zagadnień, z którymi student powinien się zapoznać w organizacji, w której odbywa praktykę. Zagadnienia te można rozumieć jako zakładane szczegółowe efekty kształcenia. Wiązą się one z pogłębieniem wiedzy w różnych obszarach funkcjonowania organizacji. Stwierdza się, że „program praktyki obejmuje zapoznanie się studenta z...”. Nie wskazano na efekty praktyk w zakresie kształtowania umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Brak precyzyjnego określenia efektów kształcenia dla pracy dyplomowej. Proces dyplomowania został sprecyzowany, przyjęto przy tym „Procedurę przygotowania prac dyplomowych”, która określa formalne wymogi wobec prac oraz przebieg procesu dyplomowania. Wymogi merytoryczne nie są jednak określone we wzmiankowanym dokumencie. Nie określono efektów kształcenia przypisywanych opracowywaniu pracy dyplomowej.

Wszystkie powyższe istotne uchybienia obecnie muszą być rozpatrywane z perspektywy określenia właściwych efektów kształcenia zgodnych z KRK. Niezależnie, zatem od zauważonych nieprawidłowości kluczowego znaczenia nabiera zdolność jednostki do ukształtowania efektów kształcenia zgodnych z obowiązującym prawem. W tym kontekście zapoznano się z procesem wdrażania KRK w jednostce. Prace nad wdrażaniem KRK rozpoczęto. Analiza stanu rzeczy ukazała, iż system opisu efektów kształcenia jest wciąż konstruowany zarówno na poziomie ogólnouczelnianym, jak podczas prac wydziałowych zespołów odpowiedzialnych za stworzenie opisów efektów kształcenia dla kierunku. W pracach zespołów biorą udział studenci, co potwierdzili przedstawiciele samorządu studenckiego podczas spotkania ze studentami. Ze względu na wciąż trwające prace związane z opisem efektów kształcenia na kierunku, nie można jednoznacznie ocenić znajomości przez studentów opisywanych efektów. Przygotowane zostały matryce sylabusów przedmiotów, które mają za zadanie wprowadzić spójny opis efektów kształcenia na wszystkich kierunkach. Studenci nie są szczegółowo poinformowani, czym są Krajowe Ramy Kwalifikacji, a także nie posiadają informacji dotyczących tworzonych opisów efektów kształcenia. Władze Uczelni nie przewidują spotkań informacyjnych dla studentów – zgodnie z przedstawionymi dokumentami (harmonogram działań Zespołu ds. wdrażania krajowych ram kwalifikacji i zapewniania jakości kształcenia), spotkania informacyjne są przewidziane tylko dla pracowników Uczelni. Przedstawiciele samorządu nie znają założeń wprowadzonej reformy, nie są zainteresowani aspektami związanymi z jakością kształcenia i efektami kształcenia, ze względu na brak informacji i niedostateczną wiedzę z tego zakresu.

Uchybienia w zakresie dotychczasowego określania efektów kształcenia oraz poziom zaawansowania prac nad KRK spowodował, iż Zespół Oceniający poprosił jednostkę o dostarczenie projektu efektów kształcenia zgodnych z KRK. Taki projekt może stanowić przesłankę wnioskowania, iż Uczelnia będzie w stanie dokonać adekwatnego opisu efektów kształcenia. Jednostka pismem z dnia 2 kwietnia 2012 r. przekazała nowy zestaw efektów kształcenia dla kierunku „ekonomia” studia pierwszego oraz drugiego stopnia stanowiący projekt, który będzie następnie rozpatrywany przez właściwe organy Uczelni. Kierunkowe efekty kształcenia zostały odniesione do efektów kształcenia właściwych dla obszaru nauk społecznych. Obejmują zgodnie z obowiązującymi regulacjami efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Przekazane kierunkowe efekty kształcenia mogą stanowić odpowiednią podstawę dalszych prac nad kształtowaniem efektów kształcenia na kierunku ekonomia.

2.1.1.

Przedstawiony wyżej stan opisu dotychczasowych efektów kształcenia na poziomie sylwetki absolwenta oraz efektów poszczególnych przedmiotów nie pozwala w sposób precyzyjny i jednoznaczny odnieść się do możliwości ich osiągnięcia. Z dokonanej ich analizy wynika, że generalnie, poza uwagami podanymi wyżej, a dotyczącymi niektórych przedmiotów (np. ekonometria czy polityka społeczna), nie identyfikuje się przeszkód uniemożliwiających osiągnięcie ogólnych czy specyficznych efektów kształcenia.

Ocena możliwości zapewnienia zgodności ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia poprzez realizację efektów poszczególnych modułów, w kontekście wzmiankowanego wyżej projektu efektów kształcenia zgodnego z KRK nie jest możliwa. Wynika to z opracowania mało precyzyjnej matrycy sylabusu, które uniemożliwiła weryfikację oddziaływania efektów modułowych na efekty kierunkowe. W związku z tym w trakcie wizytacji jednostka została poproszona o przygotowanie nowego wzoru sylabusu, którego struktura pozwalałaby ocenić, czy istnieją realne przesłanki na ukształtowanie prawidłowego systemu efektów kształcenia. Taki wzór sylabusu został przedstawiony pismem z dnia 2 kwietnia 2012 roku skierowanym do PKA. Przedstawiony dokument daje podstawy do właściwego sformułowania szczegółowych efektów kształcenia i systemu ich weryfikacji. Generalnie właściwie zaprojektowano w punktach 4.5 i 4.6 zasady weryfikacji efektów kształcenia. Pozwalają one na dostosowanie metody weryfikacji do charakteru efektu oraz zapewniają standaryzację wymagań. Warunkiem jednak koniecznym jest ich odnoszenie do poszczególnych zaplanowanych szczegółowych efektów kształcenia, co nie wynika jednoznacznie z przedłożonego projektu sylabusu. Uwzględnienie tej wątpliwości zapewni jednak, iż zaprezentowany wzór sylabusu stanowić będzie właściwą podstawę kształtowania efektów kształcenia i ich weryfikacji.

2.1.2.

Programy poszczególnych przedmiotów (sylabusy) są publikowane na stronie internetowej Uczelni oraz w dziekanacie. Studenci są w stanie znaleźć potrzebne informacje, wiedzą, czego się będą uczyć, na poszczególnych semestrach. Znana im jest forma zajęć. Aczkolwiek jak zauważono wyżej sylabusy w różnicowanym stopniu precyzują efekty kształcenia.

2.2).

Dotychczasowe efekty kształcenia generalnie zostały opisane w programach przedmiotów w sposób utrudniający konstruowanie systemu ich weryfikacji. Jak wskazano wyżej identyfikowano istotne różnicowanie opisu efektów kształcenia w poszczególnych przedmiotach. Uniemożliwiło to ich ocenę.

W tej sytuacji Zespół Oceniający poprosił jednostkę o sformułowanie i przekazania wstępnej macierzy efektów kierunkowych zgodnych z KRK, której konfrontacja z przygotowanym nowym wzorcem sylabusu mogłaby pozwolić na ocenę, czy jednostka jest w stanie sformułować przejrzysty system weryfikacji efektów kształcenia. Po otrzymaniu wzmiankowanych wyżej dokumentów w postaci kierunkowych efektów kształcenia odniesionych do obszarowych efektów kształcenia oraz wzorca sylabusu można stwierdzić, iż łącznie dają one podstawy do sformułowania wniosku, że jednostka jest gotowa i wypełnia warunki metodyczne, by w sposób przejrzysty i zrozumiały opracować systemu weryfikacji efektów kształcenia.

2.3)

2.3.1.

Generalnie dotychczasowy system weryfikacji efektów kształcenia deklarowany na kierunku „ekonomia” nie daje podstaw do wyrażenia opinii, że obejmuje on wszystkie etapy kształcenia – wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Uniemożliwiają to, jak to wskazano wyżej, sylabusy poszczególnych przedmiotów, które w bardzo niejednorodny sposób opisują efekty kształcenia.

Dopiero sformułowanie nowych kierunkowych efektów kształcenia oraz nowego wzoru sylabusu daje podstawę do przygotowania kompleksowego systemu weryfikacji efektów kształcenia.

2.3.2.

Dotychczasowy system weryfikacji efektów kształcenia obejmował weryfikację efektów poszczególnych przedmiotów z reguły w formie egzaminów i zaliczeń. Taki sposób zaliczenia przedmiotu został wskazywany w sylabusach przedmiotów najczęściej, choć nie zawsze. Nie wskazywano jednak bardziej szczegółowo opisanych wymogów ani form egzaminu (poza informacjami w niektórych przypadkach: pisemny). Uniemożliwia to określenie stopnia, w jakim wykorzystywane metody weryfikacji efektów kształcenia zapewniałyby osiągnięcie efektów kształcenia deklarowanych w sylwetce absolwenta.

Weryfikacja i ocena wypełnienia przez studenta programu praktyki następuje na podstawie wypełnionej przez opiekuna praktyki „Karty praktykanta/Karty informacyjnej. Karta z tego przedmiotu jest bardzo skrótowa, przewiduje jedynie ok ½ strony na opis umiejętności zdobytych przez studenta. Weryfikacja wypełnionych kart w trakcie wizytacji potwierdziła wysoką skrótowość formułowanych tam ocen, która nie pozwala na zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia. Co istotne w stosunku do osób, które zostają zwolnione z obowiązku odbywania praktyk, nie przewidziano procedur związanych z weryfikacją efektów kształcenia zakładanych w ramach praktyk zawodowych.

Proces dyplomowania został sformalizowany poprzez „Procedurę przygotowania prac dyplomowych”, która określa formalne wymogi stawiane wobec prac oraz przebieg procesu dyplomowania. Wymogi merytoryczne nie są określone we wzmiankowanym dokumencie. Nie określono w nim również efektów kształcenia, koniecznych do osiągnięcia przy opracowywaniu pracy dyplomowej.

Dodatkowo zaleca się stosowanie wytycznych zawartych w publikacji „Piszę pracę licencjacką, magisterską”, która zawiera wytyczne formalne oraz zestaw metod badawczych. Tematy prac wybierają studenci w uzgodnieniu z promotorami, ostatecznie zatwierdzone są przez Radę Instytutu. W trakcie wizytacji ustalono, że przyjęto nieoficjalne wymogi dodatkowe odnośnie minimalnej i maksymalnej objętości prac, zakresu literatury. Wybór promotorów jest ograniczony liczbą pracowników samodzielnych, stąd doktorzy są upoważniani do prowadzenia prac dyplomowych. Jednostka zmierza do wprowadzenia elektronicznego systemu zapisów na seminaria. Studenci mają dostęp do tematyki seminariów prowadzonych przez promotorów w Internecie, ale i na tablicy informacyjnej.

Tematy prac stosunkowo często nie są zgodne ze specjalnością kształcenia. Cele prac dyplomowych i magisterskich nie zawsze są trafne, często są formułowane w sposób zbyt ogólny nie tworząc konkretnego i weryfikowalnego zadania badawczego dla autora. W celu poprawy jakości prac dyplomowych Komisja ds. jakości powołała zespół ds. oceny prac dyplomowych, który będzie typował prace do anonimowej super recenzji. Można mieć nadzieję, iż zapewni to weryfikację obiektywności ocen oraz zgodność tematyki prac z kierunkiem studiów i specjalnością studenta.

W procesie dyplomowania przewidziano recenzowanie prac dyplomowych i magisterskich przez promotora i jednego recenzenta. Zdarzają się przypadki, gdy wśród oceniających pracę nie ma samodzielnego pracownika nauki. Formuła stosowanych recenzji

jest wysoce skrótowa, a same recenzje nie zawsze są wystarczająco wnikliwie. W przeanalizowanych recenzjach zauważono pewną tendencję do zawyżanie ocen.

W trakcie egzaminu dyplomowego student odpowiada na trzy pytania, w tym jedno losowane z zestawu pytań (odnoszących się głównie do ekonomii) oraz na dwa związane z tematyką pracy (przygotowane przez komisję egzaminacyjną). Zestaw pytań z ekonomii na I stopniu obejmuje 36 pytań, na II stopniu 28 pytań. Pytania są upublicznione wraz z podaną literaturą. Wśród pytań znajdują się pytania z zakresu marketingu i zarządzania (analiza SWOT, marketing mix). Sugeruje to, że w pytaniach próbowano włączyć zagadnienia związane ze specjalnościami. Można by wnioskować wprowadzenie oddzielnej listy pytań z pytaniami z zakresu danej specjalności. W praktyce - w świetle przeanalizowanej dokumentacji, zdążają się, choć rzadkie - sytuacje, gdy student odpowiada wyłącznie na pytania związane z tematyką pracy.

2.3.3.

Brak informacji o standaryzacji wymagań, w sylabusach, w regulaminach i w innych zidentyfikowanych dokumentach. Ocenę stopnia standaryzacji wymagań w praktycznym procesie oceniania utrudnia brak przedłożenia zespołowi wizytującemu przykładów prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych czy projektowych. Jedynie na podstawie rozmowy ze studentami można wnioskować, iż praktyką stosowaną w Uczelni jest informowanie studentów na pierwszym wykładzie/ćwiczeniach o wymogach zaliczenia, a także konsekwentne ich stosowanie przez prowadzących. W opinii studentów formy zajęć są odpowiednio dobrane do treści, a egzaminy egzekwują w odpowiedni sposób zdobytą wiedzę. Nie negując prawdopodobieństwa stosowania takich działań, należy podkreślić braki formalnych uregulowań w powyższym zakresie. Nie dysponując konkretnymi przykładami prac zaliczeniowych nie można przesądzać o obiektywizmie ocen.

W sytuacji wzmiankowanej niewłaściwej, zbyt skrótowej i nieobejmującej wszystkich efektów kształcenia formie ocen praktyk poprzez „Karty praktykanta/Karty informacyjnej”, analiza tych dokumentów nie pozwoliła na ocenę obiektywizmu stosowanych ocen i generalnie stawianych wymagań.

Sam proces dyplomowania zapewnia możliwość obiektywizacji ocen. Pytania na egzamin dyplomowy są upublicznione. Problemem jest jednak, iż w przypadku niektórych egzaminów dyplomowych zdarzały się przypadki raczej odosobnione, iż wszystkie pytania były związane z tematem pracy. Poziom merytoryczny prac dyplomowych można uznać za poprawny. Tym nie mniej odnotowano pewne uchybienia. Jednym z najczęstszych uchybień jest formułowanie tematów prac niezgodnie z kierunkiem i/lub specjalnością studentów. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na formułowanie celów prac dyplomowych. Często cele prac są zbyt ogólne, nie stawiają konkretnych wymagań w stosunku do piszącego. Niewystarczająco precyzyjne określenie utrudnia ocenę stopnia, w jakim cel pracy został osiągnięty. W przypadku prac magisterskich natomiast występują przypadki niedookreślenia problemu badawczego i hipotez badawczych. Niestety recenzenci czasami nie odnoszą się do tych uchybień koncentrując się na powierzchownej ocenie pracy, zwracając uwagę na stronę formalną minimalizując ocenę merytoryczną. Nie jest to jednak regułą. W innych recenzjach można zauważyć, że zarówno promotor jak i recenzent dokonali stosunkowo dogłębnej merytorycznej oceny pracy. Poprawnie oceniają jej cel, strukturę, sposób realizacji badań, czy dobór literatury, a nawet zwracają uwagę na możliwość wykorzystania pracy. Można stwierdzić, iż zasadniczym kierunkiem doskonalenia procesu dyplomowania byłoby ujednoczenie jakości prac dyplomowych i recenzji. Obecnie występują znaczące różnicowania pomiędzy poszczególnymi pracami. Przy czym różnicowanie to nie w pełni znajduje odzwierciedlenie w różnicowaniu ocen, co może wynikać z nie zawsze wystarczająco dogłębnej merytorycznej oceny jakości prac.

2.3.4. Nie dotyczy

2.3.5.

W roku akademickim 2009/2010 na 136 studentów trzeciego roku studiów stacjonarnych I stopnia odsiew wyniósł 23 osoby, z tego w 7 przypadkach było to niezaliczenie semestru/roku. Podobna skala odsiewu wystąpiła na studiach niestacjonarnych gdzie na 98 studentów odsiew wyniósł 22 osoby, w tym 7 z powodu niezaliczenia semestru/roku. W kolejnych latach skala odsiewu, szczególnie ze względu na wyniki w nauce znacząco spadała. W roku 2010/2011 na trzecim roku studiów dziennych odsiew z powodu niedostatecznych wyników w nauce wyniósł poniżej 1% (jedna osoba na 113 studentów) a na zaocznych jedna osoba na 76 nie zaliczyła semestru/roku. Skala odsiewu związana z niezaliczeniem semestru/roku była wyższa na wcześniejszych latach studiów. Na roku drugim od 2% do 5%, a na roku pierwszym na studiach dziennych w roku akademickim 2011/2012 było to dotychczas prawie 5%, zaś na studiach niestacjonarnych zdecydowanie więcej, bo aż 20%. Skala odsiewu na studiach drugiego stopnia jest minimalna i dotyczy pojedynczych osób. Procesy odsiewu wydają się naturalne i nie budzi wątpliwości wyższy odsiew na wcześniejszych latach studiów. Bardzo ograniczona jednak skala odsiewu na najwyższych latach, a szczególnie na studiach drugiego stopnia powinna uczulać na kwestię obiektywizmu oceniania osiągnięcia efektów kształcenia.

2.3.6.

Informacje o dotychczas formułowanych efektach kształcenia są dostępne. Na stronie internetowej jest dostęp do sylabusów. Zestaw pytań na egzamin dyplomowy jest dostępny w gablocie na terenie Wydziału. Dostępne są także informacje o warunkach zaliczenia praktyki zawodowej.

2.4).

Dotychczas nie prowadzono systematycznych badań losów absolwentów. Obecnie do badania losów absolwenta przygotowuje się uczelniane biuro karier. System jest wciąż wdrażany i jego realizacja ma rozpocząć się od następnego roku akademickiego. System będzie służył modyfikowaniu programów kształcenia, tak by odpowiadały rynkowi pracy. Należy uwzględnić przy tym, iż biuro karier Uniwersytetu może mieć problemy z analizą specyficznych ścieżek kariery absolwentów kierunku ekonomia. Dotychczas w niewielkim zakresie angażowano interesariuszy w proces określania efektów kształcenia. Za pewną formą takiego działania można uznać ankietę realizowaną wśród absolwentów, której efektem między innymi była ocena adekwatności poszczególnych oferowanych specjalności. Badani są absolwenci zaraz po zakończeniu studiów – przy odbiorze dyplomu otrzymują ankietę dotyczącą zadowolenia ze studiów i perspektywy podjęcia pracy. Studenci dotychczas bardzo dobrze oceniali działalność Akademickiego Biura Karier.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

2.5)

Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” na studiach II stopnia (Uchwała 411/06 z 8.09.2006) była oceną warunkową. Wskazano dwa obszary wymagające działań naprawczych. Jednym z nich była niska jakość prac dyplomowych.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Zidentyfikowano uchybienia w zakresie przyjmowanych przez jednostkę efektów kształcenia tak na poziomie sylwetki absolwenta jak i efektów poszczególnych modułów kształcenia. Biorąc pod uwagę proces dostosowywania się do wymagań KRK, jednostka opracowała nowy zestaw kierunkowych efektów kształcenia wraz z odniesieniem do obszarowych efektów kształcenia. Zaproponowana koncepcja daje właściwą podstawę do dalszych prac nad kształtowaniem efektów kształcenia na kierunku ekonomia.

2.2) Dotychczasowe efekty kształcenia generalnie zostały opisane w programach przedmiotów w sposób utrudniający konstruowanie systemu ich weryfikacji. Uczelnia sformułowała nowy wzór sylabusu uwzględniający wymogi KRK. Przedstawiony dokument daje podstawy do właściwego sformułowania szczegółowych efektów kształcenia i systemu ich weryfikacji.

2.3) W sylabusach poszczególnych przedmiotów w sposób niewystarczająco precyzyjny określono sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Nie sformułowano standaryzacji wymogów. Nie określono wymogów dotyczących prac dyplomowych. Analiza prac dyplomowych wskazała na stosunkowo liczne uchybienia. Zidentyfikowano brak określenia wymogów formalnych i efektów kształcenia dla prac dyplomowych. Są to powtarzające się zarzuty, które określono już wcześniej w toku poprzedniej oceny jakości kształcenia. Nie udostępnienie prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych w trakcie wizytacji uniemożliwiło ocenę obiektywizmu oceniania. System weryfikacji efektów kształcenia w odniesieniu do praktyk zawodowych jest niepełny. Skala odsiewu na wyższych latach jest minimalna, co może budzić wątpliwości, co do wysokości stawianych wymagań i obiektywizmu oceniania. Jednakże w zaproponowanym nowym wzorcu sylabusu właściwie uwzględniono sposoby weryfikacji efektów kształcenia, co daje podstawę do ukształtowania właściwego systemu oceniania zgodnego z KRK.

2.4) Dotychczas nie prowadzono systematycznych badań losów absolwentów. Należy jednak uwzględnić zmianę uregulowań prawnych w tym zakresie i z tego punktu widzenia docenić realizowaną przez jednostkę ankietę wśród absolwentów, której efektem między innymi była ocena adekwatności poszczególnych oferowanych specjalności.

2.5) Poprzednie ocena jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” na studiach II stopnia wskazała ona dwa obszary wymagające działań naprawczych. Są to minimum kadrowe oraz niską jakość prac dyplomowych. Drugi z tych obszarów jest dalej tym czynnikiem, które zdecydowanie obniża jakość kształcenia. Podjęte przez Wydział działania zmierzające do poprawy jakości prac dyplomowych uznaje się za dalece niesatysfakcjonujące.

Kryterium 3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

3.1).

Dotychczas realizowany program kształcenia odpowiada standardom kształcenia i z tego punktu widzenia może być oceniany jako zapewniający uzyskanie wymaganych efektów kształcenia. Z punktu widzenia wymogów KRK, po sprecyzowaniu nowych efektów kształcenia program studiów musi podlegać modyfikacji i dopiero wówczas będzie można ocenić stopień, w jakim zapewni on możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

3.1.1

Na kierunku „ekonomia” pierwszego stopnia prowadzone są trzy specjalności: Ekonomia Hotelarstwa i Obsługa Ruchu Turystycznego (EHiORT), Ekonomika Finansów i Bankowości (EFiB), Finanse Publiczne i Bankowość (FPiB). Studia na kierunku „ekonomia” pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i obejmują łącznie na studiach stacjonarnych 1800 godzin (1820 na specjalności Ekonomia Hotelarstwa i Obsługa Ruchu Turystycznego) oraz na studiach niestacjonarnych 1095 godzin, co stanowi powyżej 60% godzin przewidzianych na studiach stacjonarnych.

Przedmioty ujęte w planie studiów podzielono na bloki:

- przedmioty ogólne w wymiarze 270 godzin na studiach stacjonarnych i 165 godzin na studiach niestacjonarnych;
- przedmioty podstawowe odpowiednio w wymiarze 630 godzin i 410 godzin;
- przedmioty kierunkowe 270 godzin i 215 godzin;
- przedmioty specjalnościowe 630 godzin i 305 godzin.

W zestawie przedmiotów podstawowych ujęto wszystkie treści kształcenia z grupy treści podstawowych ze standardów. Natomiast w ramach przedmiotów kierunkowych uwzględniono wszystkie treści kształcenia przyjęte w standardach dla treści kierunkowych na kierunku „ekonomia”. Zachowano zgodność ze standardami także w zakresie długości trwania studiów, wymaganej łącznej liczby godzin, wymaganej liczby godzin treści podstawowych i kierunkowych, a także zachowano zgodność w wymiarze innych wymagań określonych w punkcie V standardów kształcenia. W pełni zachowano wymogi standardów w zakresie minimalnej liczby godzin kształcenia na studiach niestacjonarnych w odniesieniu do studiów stacjonarnych. Praktyki trwają 120 godzin, języki obce 120 godzin, technologie informacyjne 30 godzin, treści poszerzające wiedzę humanistyczną 60 godzin, przewidziano zajęcia z ochrony własności intelektualnej. Za przygotowanie pracy dyplomowej przyznaje się 10 punktów ECTS. W tych wszystkich wymiarach zapewniono zgodność z wymaganiami standardów kształcenia.

Na studiach II na kierunku „ekonomia” proponowane są trzy specjalności: Gospodarka Regionalna (GR), Gospodarowanie Funduszami Unijnymi (GFU), Ekonomika Zasobów Ludzkich (EZL). Studia trwają dwa lata, podzielone na cztery semestry. Łączna liczba godzin wynosi 810 na studiach stacjonarnych i 550 na studiach niestacjonarnych. Przedmioty w planie studiów ujęto w bloki:

- przedmioty podstawowe 180 godzin na studiach stacjonarnych i 180 godzin na studiach niestacjonarnych;
- przedmioty kierunkowe 120 godzin i 120 godzin;
- przedmioty specjalnościowe 510 godzin i 250 godzin.

Podobnie jak w przypadku studiów I stopnia zachowano zgodność z wymaganiami standardów kształcenia w zakresie długości trwania studiów, wymaganej łącznej liczby godzin, wymaganej liczby godzin treści podstawowych i kierunkowych.

Stan wdrażania KRK, w tym nieokreślenie zgodnie z wymogami kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia, nie pozwala ocenić stopnia w jakim czas trwania kształcenia, dobór treści kształcenia, formy zajęć dydaktycznych i metody kształcenia są właściwie ukształtowane z punktu widzenia osiągania efektów kształcenia. Wzmiankowane

wyżej przedłożenie przez Uczelnię nowych kierunkowych efektów kształcenia oraz wzorca sylabusu daje podstawy do właściwego ukształtowania programu kształcenia.

3.1.2.

W dotychczasowych sylabusach przedmiotów określono jedynie ogólny nakład czasu pracy studenta w trakcie zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich. Nie dokonano szacunków innych form nakładu pracy studentów, choć przyznano poszczególnym przedmiotom punktację ECTS.

W nowym przedłożonym wzorcu sylabusu właściwie przewidziano strukturę „Bilansu punktów ECTS – Nakładów pracy studenta”. Trudno jednak stwierdzić, jaki jest stopień prawidłowości określenia nakładu pracy studenta i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Sylabusy będą, bowiem dopiero przygotowywane.

3.1.3.

Stosowany system punktacji ECTS jest generalnie zgodny z wymaganiami. Na studiach I stopnia student może zdobyć 180 pkt ECTS (186 na specjalności Hotelarstwo i Obsługa Ruchu Turystycznego). Na studiach II stopnia można uzyskać 120 pkt. ECTS. Nie w pełni można ocenić prawidłowość przyznawania określonej liczby punktów poszczególnym modułom kształcenia ze względu na wzmiankowany brak szacunków nakładów pracy studentów poza bezpośrednim kontaktem z nauczycielami.

3.1.4.

W ramach obowiązującego Regulaminu studiów przewidziano dwie zasadnicze formy indywidualizacji procesu kształcenia: indywidualna organizacja studiów oraz indywidualny plan studiów i program nauczania. Z pierwszej z wymienionych form mogą korzystać osoby znajdujące się w sytuacji życiowej wymagającej indywidualnego podejścia do organizacji procesu dydaktycznego. Natomiast druga forma jest zastrzeżona dla studentów osiągających najlepsze wyniki w nauce (ze średnią powyżej 4,0). Uczelnia jako indywidualizację toku studiów traktuje także przeniesienia z innej uczelni, przeniesienie z innego kierunku, czy równoczesne studiowanie na dwóch kierunkach. Z tak szeroko rozumianej indywidualizacji procesu kształcenia w roku akademickim 2011/2012 skorzystało 13 studentów, co stanowi około 1,5% studentów kierunku ekonomia. Niestety nie odnotowano studentów studiujących w ramach indywidualnego planu i programu studiów.

Uczelnia uczestniczy w programach międzynarodowej wymiany studentów i nauczycieli akademickich. W odniesieniu do kierunku ekonomia łącznie w latach 2010-2012 wyjechało 6 studentów, uczelnia przyjęła jednego. W tym samym okresie wyjechało/zostało zakwalifikowanych 5 nauczycieli akademickich. Poziom wymiany można ocenić jako dostateczny.

Z powyższej krótkiej analizy wynika jednoznacznie, że system punktacji ECTS, funkcjonujący w dotychczas obowiązujących sylabusach poszczególnych przedmiotów nie przewiduje indywidualizacji procesu kształcenia. Wymiana międzynarodowa, realizowana w relatywnie symbolicznym zakresie, nie uwzględnia możliwości, jakie daje system ECTS w dostosowaniu procesu kształcenia do specyfiki studiów na zagranicznej uczelni.

3.1.5.

Sekwencja przedmiotów i modułów kształcenia określona w planie jest generalnie prawidłowa. Zarówno na studiach pierwszego jak i drugiego stopnia zapewniono, iż w pierwszej kolejności realizowane są treści programowe z przedmiotów kształcenia ogólnego (na pierwszym stopniu) i podstawowego, i dopiero na tej podbudowie wprowadzane są treści właściwe przedmiotom kierunkowym i kolejno przedmiotom specjalnościowym. Wystąpił

jednak błąd w postaci następstwa przedmiotów na II stopniu: najpierw jest ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych, a potem wnioskowanie statystyczne, a z uwagi na następstwo treści powinno być odwrotnie. Jest to niezwykle ważne w przedmiotach ilościowych. Ponadto porównując sylabusy z przedmiotu ekonometria na I stopniu studiów oraz ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych realizowanym na II stopniu nie zauważa się różnicy w zakresie prowadzonych treści. Na II stopniu nie ma mowy o pogłębieniu wiedzy z zakresu przedmiotu „Ekonometria”, a także nie realizuje się treści z zakresu przedmiotu „Prognozowanie procesów gospodarczych”.

3.1.6.

Odbywanie praktyk regulowane jest Zarządzeniem Rektora UJK z dnia 10 grudnia 2008 roku w sprawie studenckich praktyk zawodowych z późniejszymi zmianami.

Wprowadza ono wzory następujących dokumentów:

- wniosek o przyjęcie na praktykę zawodową
- porozumienie o odbyciu praktyki
- karta informacyjna z przebiegu praktyki zawodowej
- zaświadczenie o odbyciu praktyki studenckiej

W dokumencie „Regulamin praktyk zawodowych w Instytucie Ekonomii i Administracji Wydziału Zarządzania i Administracji UJK w Kielcach” przyjętym przez Radę Wydziału sformułowano cele praktyk zawodowych:

- poznanie specyfiki pracy na różnych stanowiskach
- wyszkolenie umiejętności praktycznego wykorzystania wiedzy teoretycznej
- poznanie własnych możliwości na rynku pracy
- nawiązanie kontaktów zawodowych.

Cele te są przejęte z wzmiankowanego Zarządzenia Rektora. Praktyki na kierunku „ekonomia” trwają 120 godzin (3-4 tygodnie). Przedstawiono dokument: „Program i instrukcja praktyk na kierunku ekonomia i administracja Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach”. W dokumencie tym sformułowano program praktyki obejmujący 12 zagadnień, z którymi student powinien się zapoznać w organizacji, w której odbywa praktykę. Zagadnienia te wiążą się z pogłębieniem wiedzy w różnych obszarach funkcjonowania organizacji. Stwierdza się, że „program praktyki obejmuje zapoznanie się studenta z...”. Nie wskazano na efekty praktyki w zakresie umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Przewidziano 3 formy odbywania praktyk:

- praktyka organizowana przez uczelnię
- praktyka zaaranżowana przez studenta
- zaliczenie praktyki na poczet wykonywanej pracy zawodowej – pod warunkiem zajmowania stanowiska określonego jako pokrewne (z punktu widzenia osiągniętych na nim efektów kształcenia) do kierunku kształcenia (kierunkowych efektów kształcenia).

Weryfikacja i ocena wypełnienia przez studenta programu praktyki następuje na podstawie wypełnionej przez opiekuna praktyki „Karty praktykanta/Karty informacyjnej”. Karta praktykanta jest bardzo skrótowa, przewiduje jedynie ok ½ strony na opis zdobytych umiejętności przez studenta. Analiza wypełnionych kart w trakcie wizytacji potwierdziła wysoką skrótowość formułowanych tam ocen, która nie pozwala na zweryfikowanie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Ocenę z praktyki wystawia opiekun praktyki z podmiotu, w którym realizowano praktykę. Obecność na praktyce jest weryfikowana w formie określenia liczby godzin obecności na praktyce, która to informacja jest zawarta na Karcie informacyjnej/karcie praktykanta i potwierdzana przez opiekuna praktyki – obecność nie jest weryfikowana przez Uczelnię – brak hospicji praktyk.

W trakcie wizytacji poinformowano, że dodatkowo zgodnie z Programem i instrukcją praktyki student sporządza sprawozdanie z odbytej praktyki. (Punkt 6 ust. 12: „Przy

zaliczeniu student przedkłada opiekunowi porozumienie, kartę praktykanta oraz sprawozdanie”). Nie określono jednak struktury ani objętości takiego sprawozdania. Sprawozdanie to nie podlega merytorycznej ocenie ani weryfikacji. W praktyce realizowana jest zasada, że sprawozdania obejmują dwie strony tekstu. Jest to właściwy kierunek weryfikacji efektów kształcenia, aczkolwiek wymaga ono udoskonalenia, zarówno od strony wyznaczenia określonej struktury jak i formy przyjęcia i potrzeby oceniania tej aktywności studenta.

Zwalnianie z praktyk, odbywa się na mocy decyzji Dziekana, zgodnie z Regulaminem praktyk. Student przedkłada umowę o pracę oraz zaświadczenie o charakterze pracy na danym stanowisku, na podstawie, którego Dziekan podejmuje decyzje, po zaopiniowaniu przez Opiekuna Praktyk w Instytucie. Dane o odbytych praktykach świadczą, iż w ramach rocznika 2010/2011 łącznie 109 osób na stacjonarnych odbyło praktykę. Nie było zwolnień. Na studiach niestacjonarnych odbyło praktykę 48 osób. Zwolnienie z praktyki posiadały 22 osoby. W roczniku 2009/10 82 osoby odbyły praktykę, na nie stacjonarnych zwolniono 35 osób. W stosunku do osób, które zostały zwolnione z praktyk nie podjęto działań związanych z weryfikacją efektów kształcenia zakładanych w ramach praktyk zawodowych.

Studenci zdaniem opiekuna praktyk oceniają, że rośnie zainteresowanie przyjmowaniem studentów na praktyki, a same praktyki są coraz bardziej pożyteczne. Studenci są często zadowoleni z praktyki i zdarzają się sytuacje, gdy oferowane są im propozycje zatrudnienia.

W zakresie miejsc odbywania praktyk nie stwierdzono nieprawidłowości. Natomiast program praktyk, a w szczególności system oceny i kontroli praktyk wykazują szereg uchybień.

3.1.7.

Organizacja procesu kształcenia nie budzi większych zastrzeżeń. Jednostka stosuje zróżnicowane formy prowadzenia zajęć dydaktycznych: wykłady, ćwiczenia, lektoraty, seminaria. Zachowana zostaje wymagana relacja wykładów do innych form prowadzenia zajęć. Na studiach pierwszego stopnia wykłady stanowią dużą, ale dopuszczalną część ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych (56,7% na studiach dziennych oraz 53,9% na studiach niestacjonarnych). Na studiach drugiego stopnia udział wykładów w ogólnej puli zajęć dydaktycznych wynosi, aż 59,3% i zbliża się do dopuszczalnej granicy. Na studiach niestacjonarnych jest nieco niższy i wynosi 54,5%. Seminaria prowadzone są w stosunkowo dużych grupach 15-16. Choć wymogi organizacji procesu kształcenia są spełnione, to można zauważyć, iż jakość kształcenia mogła by potencjalnie ulec podwyższeniu gdyby grupy seminaryjne były nieco mniejsze, a udział ćwiczeń i innych form aktywizujących w planie nauczania większy. Jako uchybienie w zakresie organizacji procesu kształcenia można odnotować brak oprogramowania specjalistycznego wymaganego przy nabywaniu przez studenta umiejętności praktycznych z zakresu ekonometrii, prognozowania czy też rachunkowości. W chwili obecnej oprogramowanie takie jest dostępne w wersji bezpłatnej (*open source*), zatem jego zastosowanie i pokazanie studentom powinno być zalecane przez prowadzących przedmioty oraz przez władze Wydziału i Instytutu.

Czas trwania studiów zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych jak wskazano wyżej odpowiada wymogom zawartym w standardach.

3.1.8.

W Regulaminie studiów przewidziano możliwość studiowania według indywidualnego planu i programu studiów dla studentów osiągających dobre wyniki w nauce, wyrażając się w średniej powyżej 4,0. Niestety w roku akademickim 20011/2012 nie odnotowano studentów studiujących w ramach tego trybu studiów.

Uczelnia kompleksowo podchodzi do zagadnienia indywidualizacji procesu kształcenia osób niepełnosprawnych. Stworzono Uniwersyteckie Centrum Wsparcia i Rehabilitacji. Centrum wspiera studentów między innymi w korzystaniu z takich rozwiązań jak: zgody na zwiększenie dopuszczalnej absencji, ustalenia indywidualnej organizacji studiów, zgody na zmianę formy sprawdzania wiedzy, zgody na udział w zajęciach osób trzecich (opiekunów), zgody na zastosowanie przez studenta dodatkowych środków technicznych. Niezależnie od działań instytucjonalnych Uczelnia podejmuje wysiłki w zakresie dostosowania infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Należy z uznaniem odnotować, że całokształt działań na rzecz osób niepełnosprawnych spowodował, iż na kierunku „ekonomia” w roku akademickim 2011/2012 studiuje 20 osób z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności, co stanowi ponad 2% ogółu studiujących na kierunku.

3.2)

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe i formy kształcenia są zasadniczo zgodne z dotychczasowymi wymogami określonymi w standardach kształcenia.

3.3).

Podczas poprzednich ocen jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” nie formułowano zastrzeżeń dotyczących programu studiów i możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Realizowany program kształcenia odpowiada standardom kształcenia i z tego punktu widzenia może być oceniany jako zapewniający uzyskanie wymaganych efektów kształcenia. Zauważono pewne nieprawidłowości w zakresie następstw przedmiotów „Ekonometria” i „Prognozowanie procesów gospodarczych” oraz „wnioskowanie statystyczne”. Do odnotowanych uchybień należy zaliczyć niepełne wykorzystywanie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów osiągających dobre wyniki w nauce oraz nieefektywny system zapewnienia osiągnięcia efektów praktyk zawodowych. Mocną stroną jednostki jest natomiast wszechstronna opieka nad studentami niepełnosprawnymi w procesie kształcenia.

3.2) Struktura aktualnego programu kształcenia odpowiada standardom kształcenia.

3.3) Podczas poprzednich ocen jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” nie formułowano zastrzeżeń dotyczących programu studiów i możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1).

Liczba nauczycieli akademickich Wydziału jest zasadniczo wystarczająca dla sprawnego osiągania zamierzonych efektów kształcenia na kierunku „ekonomia”. W strukturze kwalifikacji kadry zaliczanej do minimum kadrowego ujawniają się pewne niedobory w zakresie mikroekonomii i makroekonomii, ekonomii międzynarodowej,

statystyki i ekonometrii. Jednakże do prowadzenia tych przedmiotów Uczelnia pozyskała specjalistów, którzy nie wchodzą do minimum kadrowego. W związku z tym można ocenić, iż zarówno liczba osób prowadzących zajęcia jak i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Widoczne są starania kierownictwa Wydziału oraz Instytutu, by doskonalić strukturę zatrudnionych nauczycieli według ich kwalifikacji. Brak własnych kadr ze stopniem naukowym doktora habilitowanego z zakresu ekonomii skutkuje uzależnieniem od tego, jaką kadrę uda się pozyskać na podstawowe miejsce pracy. Stąd też obecność dwóch obcokrajowców w minimum kadrowym.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe.

Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

4.2).

Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w § 5 ust. 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048 z późn. zm.), tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora*”, oraz w § 6 ust. 4 powyższego rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora*”.

Do minimum kadrowego mogą być wliczeni jedynie nauczyciele akademicy zatrudnieni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy nie krócej niż od początku roku akademickiego - § 8 ust. 1 wymienionego rozporządzenia. Wymóg ten został spełniony przez wszystkich nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego.

Wszystkie osoby spełniają wymogi określone w § 8 ust. 2 w/w rozporządzenia, zgodnie, z którym do minimum kadrowego studiów drugiego stopnia wliczani są nauczyciele akademicy, dla których Uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy, także prowadzący prowadzą osobiście na kierunku „ekonomia”, zgodnie z § 8 ust. 3 powyższego rozporządzenia, co najmniej 60 godzin w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej 90 godzin dla posiadających stopień naukowy doktora.

Informacje zawarte w oświadczeniach o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, pozwalają na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklарowanych tytułów i stopni naukowych. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Teczki zawierają także świadectwa pracy, będące potwierdzeniem deklарowanego dorobku praktycznego.

4.2.1.

Zauważa się różnorodność dyscyplin i specjalności naukowych wśród doktorów, w tym także w grupie doktorów nauk ekonomicznych z zakresu ekonomii i zarządzania. Wśród pracowników zgłoszonych do minimum przeważają jednak kwalifikacje kadr z zakresu: historii myśli ekonomicznej, rynku pracy oraz ekonomicznych badań regionalnych. Ponadto, jedna osoba zajmuje się finansami publicznymi a jedna rachunkowością. Jeden spośród samodzielnych pracowników nauki zgłoszonych do minimum zajmuje się zagadnieniami socjologicznymi i w pewnym zakresie zagadnieniami z pogranicza historii myśli ekonomicznej i filozofii. Brak jest w minimum kadrowym, nauczycieli akademickich wyraźnie specjalizujących się w zakresie mikro i makroekonomii oraz szeroko rozumianej ekonomii międzynarodowej, jak również statystyki i ekonometrii. Pomimo tego obsada zajęć nie budzi większych zastrzeżeń, gdyż osoby niezgłoszone do minimum, będące specjalistami z omawianego zakresu prowadzą zajęcia z odpowiednich przedmiotów, na przykład uznany specjalista z zakresu makroekonomii oraz ekonomii matematycznej.

Spośród 14 osób zgłoszonych do minimum kadrowego, wszystkie osoby spełniają wymogi formalne, aby można je było zaliczyć do tego minimum. Dlatego też spełnione są wymogi dotyczące kształcenia na studiach II stopnia na kierunku „ekonomia”. Wymogi te są także spełnione w odniesieniu do I stopnia studiów. Do minimum kadrowego zaliczeni zostali: 1 pracownik z tytułem naukowym profesora, 4 pracowników ze stopniem naukowym doktora habilitowanego i 7 pracowników ze stopniem naukowym doktora z dorobkiem z zakresu ocenianego kierunku. Ponadto minimum kadrowe tworzą: jeden pracownik ze stopniem naukowym doktora habilitowanego i jeden pracownik ze stopniem naukowym doktora z dorobkiem z dziedziny związanej z ocenianym kierunkiem studiów.

Reasumując można stwierdzić, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego, spełniają warunki określone w § 5 ust. 5 oraz w § 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048 z późn. zm.).

4.2.2.

W celu oceny stabilności minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów dokonano analizy zaliczenia do tego minimum nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku akademickim: 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012. Nieprzerwanie przez wszystkie powyżej wskazane lata akademickie w grupie 8 samodzielnych nauczycieli akademickich 4 jest zatrudnionych i zaliczonych do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów, a w grupie 9 nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora 5 jest zatrudnionych i zaliczonych do tego minimum. Stwierdzono, iż kadra ocenianego kierunku studiów jest stabilna.

4.2.3.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445) i wynosi ok. 1:57.

4.2.4.

Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku ekonomia legitymują się na ogół odpowiednim przygotowaniem z zakresu prowadzonych przez siebie zajęć dydaktycznych. Pomimo iż prowadzony jest profil akademicki, niektórzy nauczyciele akademicki posiadają uprawnienia praktyczne, np. uprawnienia biegłego rewidenta.

4.2.5.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Hospitowane zajęcia odbywały się zgodnie z planem. Wykłady prowadzone były w sposób fachowy, aczkolwiek najczęściej odbywały się w tradycyjnej formie. Sale wykładowe były najczęściej wyposażone w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające. Generalnie hospitowane zajęcia należy ocenić pozytywnie.

4.3).

4.3.1

Procedury doboru i oceny kadry dydaktycznej są na ogół poprawne. Zatrudnianie osób na stanowiska naukowo-dydaktyczne odbywa się w drodze konkursu. Ogłoszenie informacji konkursowych oraz procedura konkursowa nie budzą zastrzeżeń. Weryfikacja kadry dydaktycznej następuje w drodze: oceny okresowej oraz ankietyzacji. Można by zintensyfikować działania na rzecz hospitacji zajęć. Według założeń, polityka kadrowa Instytutu Ekonomii i Administracji skoncentrowana jest na uzyskiwaniu przez pracowników nauki stopni i tytułów naukowych, z zachowaniem terminów przewidzianych prawem i statutem Uczelni. Priorytetami polityki kadrowej są: rozwój własnej kadry samodzielnych pracowników nauki oraz pozyskiwanie samodzielnych pracowników z kraju i zagranicy. Stopień realizacji tych priorytetów jest dość zróżnicowany. W zakresie rekrutacji i awansu młodszych pracowników nauki można ocenić go pozytywnie. Asystenci realizujący zadania dydaktyczne na kierunku ekonomia, są w większości absolwentami kierunku ekonomia, niektórzy z nich wywodzą się z koła naukowego KONCEPT. W ostatnich pięciu latach siedmiu pracowników Instytutu uzyskało stopień naukowy doktora. Ponadto pozyskiwanie nowych adiunktów związane jest ściśle z realizowanymi zajęciami dydaktycznymi i badaniami naukowymi.

Z punktu widzenia awansowania samodzielnych pracowników nauki sprawy mają się znacznie gorzej. W ostatnich pięciu latach nikt z pracowników Instytutu nie uzyskał stopnia naukowego doktora habilitowanego ani tytułu naukowego profesora. Dwie procedury habilitacyjne pracowników Instytutu są obecnie w toku. Pozyskiwanie samodzielnych pracowników nauki, poza zbieżnością z działalnością naukową i dydaktyczną Instytutu, nakierowane jest przede wszystkim na zabezpieczenie minimum kadrowego dla kierunku.

4.3.2.

Wspieranie rozwoju kadry obejmuje następujące działania: udzielanie urlopów naukowych, przyznawanie stypendiów doktoranckich, współfinansowanie lub finansowanie uczestnictwa w konferencjach naukowych. Ponadto podejmowane są inicjatywy naukowe, finansowanych lub współfinansowanych ze środków zewnętrznych (najczęściej Unii Europejskiej) na rzecz prowadzenia badań zespołowych, które pozwalają również realizować cele indywidualne pracowników. Przykładem takiego działania był realizowany w latach 2006 – 2007 projekt „Analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego pod kątem podnoszenia jej konkurencyjności i innowacyjności” finansowany ze środków ZPORR. Projekt ten angażował ogółem 14 pracowników naukowych, dydaktycznych i naukowo - dydaktycznych i pozwolił w następnych latach otworzyć lub sfinalizować przewody doktorskie 4 pracownikom Instytutu.

4.3.3.

Podczas spotkania z kadrami wypowiadało się niewielu nauczycieli. Nauczyciele akademicki na ogół pozytywnie wypowiadali się na temat prowadzonego przez IEiA kierunku „ekonomia”, zwłaszcza w porównaniu z innymi uczelniami w regionie. Nieco sceptyczne głosy dotyczyły reformy szkolnictwa wyższego, zwłaszcza w zakresie KRK.

4.4).

Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” na studiach II stopnia (Uchwała 411/06 z 8.09.2006) była oceną warunkową. Wskazano ona dwa obszary wymagające działań naprawczych. Jednym z nich był brak minimum kadrowego.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Uczelnia zapewnia minimum kadrowe do prowadzenia studiów zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia”. Liczba jak i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia jest odpowiednia, choć niektóre przedmioty muszą być prowadzone przez nauczycieli spoza minimum kadrowego.

4.1) Zarówno liczba jak i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku odpowiadają potrzebom w zakresie realizacji zakładanych efektów kształcenia.

4.2) Spośród 14 osób zgłoszonych do minimum kadrowego, wszystkie spełniają wymogi formalne, aby można je było zaliczyć do tego minimum. Są spełnione wymogi dotyczące kształcenia na II stopniu na kierunku „ekonomia” a także wymogi w odniesieniu do I stopnia studiów.

Kadra wchodząca w skład minimum kadrowego na kierunku „ekonomia” legitymuje się właściwymi kwalifikacjami do prowadzenia przydzielonych przedmiotów. Zróżnicowanie kadry jest wystarczające, choć pewne specjalności są słabiej reprezentowane (np. ekonomia międzynarodowa czy ekonometria). Do prowadzenia jednak tych zajęć pozyskuje się osoby spoza minimum kadrowego. Hospitowane zajęcia zostały ocenione pozytywnie.

4.3) Uczelnia wspiera rozwój kadry dydaktycznej, zwłaszcza w zakresie ułatwień formalnych oraz uzyskiwaniu stopnia doktora, natomiast działania w kierunku wspierania uzyskiwania stopnia naukowego doktora habilitowanego i tytułu profesora, jak dotąd nie przyniosły pozytywnych skutków.

4.4) Poprzednia ocena jakości kształcenia na kierunku „ekonomia” na studiach II stopnia (Uchwała 411/06 z 8.09.2006) była oceną warunkową. Wskazano ona dwa obszary wymagające działań naprawczych. Jednym z nich był brak minimum kadrowego. Od tego momentu nie podjęto na tyle istotnych działań w obszarze rozwoju naukowego, by w sposób zdecydowany zwiększyć ilość nauczycieli akademickich z tytułem naukowym i stopniami naukowymi doktora habilitowanego i doktora ponad minimum kadrowe wynikające z przepisów prawa.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

5.1.

Siedzibą Instytutu Ekonomii i Administracji, prowadzącego kierunek ekonomia, jest dwu kondygnacyjny budynek, stanowiący część kompleksu Wydziału Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, znajdujący się przy ulicy Świętokrzyskiej 21 A. W posiadaniu Instytutu znajdują się: sala audytoryjna na 300 miejsc wyposażona w wysokiej klasy sprzęt komputerowy i audio-video, 2 duże sale wykładowe mające po 128 miejsc, 7 sal ćwiczeniowych, 8 pokoi pracowników naukowo – dydaktycznych, 2 sale komputerowe oraz 1 pomieszczenie informatyczne. Do dyspozycji studentów oddane zostało samodzielne pomieszczenie służące za siedzibę studenckich kół naukowych. Sale komputerowe wyposażone są w sprzęt i oprogramowanie dla celów dydaktycznych. W pracowniach znajduje się odpowiednio 14 i 15 połączonych w sieć komputerów. Wykorzystywane oprogramowanie obejmuje standardowe: Microsoft Windows 2000 Professional, Microsoft Office XP Standard, Microsoft Access 2002. Brak jest natomiast specjalistycznego oprogramowania do realizacji zajęć z takich przedmiotów jak ekonometria, ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych czy rachunkowość. Studenci mają możliwość korzystania z 8 terminali internetowych oraz śledzenia aktualnych wiadomości w serwisie informacyjnym TVN24, dzięki zainstalowanemu na holu Wydziału monitorowi. W budynku działa bezprzewodowa sieć Wi-Fi. Jednak w ocenie studentów nadal dostęp do Internetu nie zaspokaja ich potrzeb. Baza dydaktyczna Instytutu Ekonomii i Administracji dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Obejmuje to: podjazdy dla wózków, dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych węzeł sanitarny oraz windę. Pracownicy i studenci Instytutu Ekonomii i Administracji mogą korzystać z zasobów bazy bibliotecznej Biblioteki Głównej UJK i Czytelni Wydziału Zarządzania i Administracji. Cały księgozbiór stanowi własność Biblioteki Głównej. W kompleksie budynków prowadzących kierunek „ekonomia” znajduje się Czytelnia Wydziału Zarządzania i Administracji. Czytelnia jest skomputeryzowana i jest czynna w dogodnych dla studentów godzinach. Zbiory Czytelni liczą ponad 24 tys. książek i ok. 149 tytułów czasopism. Księgozbiór uzupełniany jest dokonywanymi na bieżąco zakupami najnowszych pozycji z zakresu nauk ekonomicznych na potrzeby prac naukowych pracowników i studentów kierunku ekonomia. Znajduje się w niej 55 miejsc do pracy indywidualnej oraz 11 stanowisk komputerowych, pozwalających korzystać z katalogów *on-line*. Czytelnia WZiA jest w wystarczającym stopniu zaopatrzona w czasopisma z zakresu nauk ekonomicznych. Odnosząc się do dostosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb osób niepełnosprawnych należy wspomnieć, iż Czytelnia WZiA wyposażona jest w sprzęt umożliwiający korzystanie z literatury osobom niedowidzącym. Dla wszystkich studentów rozpoczynających naukę na kierunku ekonomia prowadzone są obowiązkowe szkolenia przygotowujące studentów do korzystania z zasobów bibliotecznych i wdrażające ich do samodzielnej pracy naukowej. Z zasobów innych bibliotek można korzystać poprzez Wypożyczalnię Międzybiblioteczną. Studenci Instytutu Ekonomii i Administracji mają dostęp do bazy sportowej Uczelni. Do dyspozycji są 2 sale gimnastyczne oraz siłownia zlokalizowana przy sali gimnastycznej.

Podsumowując informacje na temat posiadanej bazy i infrastruktury dydaktycznej należy pozytywnie ocenić dostępność do szerokiego zasobu bibliotecznego i dostępność do nowości wydawniczych z zakresu ekonomii, negatywnie natomiast brak specjalistycznego

oprogramowania, które w chwili obecnej jest dostępne nawet w wersjach bezpłatnych (open source).

5.2.

Dobór instytucji, w których studenci odbywają praktyki zawodowe jest prawidłowy.

5.3.

Można stwierdzić, że baza jest wystarczająca ze względu na potrzeby planu zajęć i liczbę studentów, bowiem umożliwia osiąganie zamierzonych efektów kształcenia. Widoczna jest troska władz UJK o kierunek. Pracownicy Instytutu są włączani w prace dotyczące rozbudowy kampusu Uczelni. Uwzględniając najbliższe plany rozwoju kierunku można stwierdzić, iż infrastruktura jest odpowiednia. W dłuższym okresie rozwój kierunku bardziej zależy od liczby i jakości kandydatów na studia oraz od pozyskania lub wychowania dobrych kadr niż od rozwoju infrastruktury.

5.4.

Infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych o różnym stopniu niepełnosprawności. Widoczna jest troska władz i pracowników o studentów niepełnosprawnych.

5.5.

W trakcie poprzedniej oceny jakości kształcenia nie sformułowano zaleceń w omawianym zakresie.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Generalnie baza dydaktyczna jest dostosowana do prowadzenia kierunku „ekonomia” i osiągania zakładanych efektów kształcenia. Pewne braki dotyczą jednak specjalistycznego oprogramowania do realizacji zajęć ze statystyki, ekonometrii czy rachunkowości. Baza jest w zadowalającym stopniu przystosowana do przyjęcia studentów o różnym stopniu niepełnosprawności.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

6.1.

W Instytucie Ekonomii i Administracji prowadzone są badania naukowe związane z ocenianym kierunkiem studiów. Na ogół są to badania związane tematycznie z regionem, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjności oraz regionalnym rynkiem pracy. W latach 2006-2010 zrealizowano cztery projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich, koncentrujące się na regionie świętokrzyskim:

- *Budowanie regionalnego systemu innowacji – analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu.*
- *Budowanie regionalnego systemu innowacyjności – cykl konferencji poświęconych podnoszeniu konkurencyjności i innowacyjności regionu.*

- *Kielecki rynek pracy pod lupą.*
- *Mapa lokalnego rynku pracy powiatu skarżyskiego.*

W wyniku w/w działań powstały publikacje oraz referaty wygłoszone na konferencjach. Jak wynika ze sprawozdań dotyczących badań naukowych dominują publikacje wydawane w czasopiśmie polskim o zasięgu krajowym (50 na 207 publikacji pracowników IEiA w roku 2011) oraz rozdziały w monografiach lub podręcznikach napisanych w języku polskim (106 na 207 w roku 2011). Wyraźnie brakuje badań naukowych o charakterze centralnym. W ostatnim czasie na Wydziale nie były i nie są realizowane żadne granty centralne, tj. pozyskane ze środków MNiSW czy też NCN. Na Wydziale nie jest wydawane żadne czasopismo o charakterze ekonomicznym. Publikacje pracowników ukazują się na ogół w postaci prac zbiorowych wydawanych przez UJK oraz zeszytów naukowych różnych uczelni w Polsce i zagranicą. Niekiedy pojawiają się publikacje w czasopiśmie o zasięgu ogólnopolskim takie jak *Ekonomista* czy *Wiadomości Statystyczne*, jednak jest ich zbyt mało.

Studenci zwrócili uwagę, iż pracownicy naukowo - dydaktyczni rzadko włączają ich w prowadzone badania naukowe. Rekrutacja do uczestnictwa w projektach nie jest ogólnie dostępna – zazwyczaj biorą w niej udział studenci uczestniczący w zajęciach osoby prowadzącej projekt. Studenci uczestniczą natomiast w badaniach naukowych prowadzonych przez IEiA, głównie za sprawą prężnie działających kół naukowych. Na wyróżnienie zasługuje wsparcie, jakie otrzymują studenci działający w studenckich kołach naukowych od władz Wydziału. Studenci zrzeszeni w kołach regularnie wydają publikacje w studenckich zeszytach naukowych oraz występują na konferencjach z wynikami przeprowadzonych badań. Na podkreślenie zasługuje fakt otrzymywanie stypendium Ministra przez osoby działające w jednym z Wydziałowych kół naukowych. Władze Wydziału bardzo wysoko oceniają działalność kół naukowych i zapewniają o wsparciu merytorycznym oraz w miarę możliwości finansowym dla inicjatyw przez nie podejmowanych. Studenci obecni w trakcie wizytacji na spotkaniu wykazali się dość dobrą znajomością działalności kół naukowych i stwierdzili, że są informowani o niej na bieżąco, podobnie jak o sposobie i trybie wstępowania w ich szeregi. Członkowie kół naukowych dostrzegli również znaczny wzrost zainteresowania działalnością kół wśród studentów wraz ze zmianami wprowadzonymi do regulaminu przyznawania pomocy materialnej. Jednakże studenci zwrócili uwagę na zbyt małe środki finansowe przeznaczane na działalność kół naukowych. Dodatkowe środki przeznaczone by były na studenckie publikacje oraz dofinansowanie działalności badawczej studentów.

Oceniając całokształt działalności naukowej analizowanej jednostki można zauważyć, iż w zbyt małym stopniu prace są nakierowane na współpracę w ramach grantów centralnych. Skala, intensywność i konsekwencja badań z pewnością pomaga w ukształtowaniu oryginalnego profilu specjalnościowego także w dziedzinie nauczania, a ich związek z rynkiem lokalnym i regionalnym sprzyja realizacji strategii Wydziału.

6.2.

Instytut Ekonomii i Administracji UJK we współpracy z Katedrą Gospodarki Przestrzennej i Administracji Samorządowej UE we Wrocławiu organizuje konferencję naukową pt. *Dylematy polityki społeczno gospodarczej*. W roku 2011 zorganizowano VIII edycję tej konferencji, która ma zasięg ogólnopolski. Instytut ma nawiązaną współpracę z uczelniami słowackimi, niemieckimi czy ukraińskimi. Ostatnio także z Uniwersyte de Vigo w Hiszpanii oraz z uczelnią węgierską. Współpraca ta w niewielkim stopniu przekłada się na realne korzyści dla procesu dydaktycznego oraz dostęp studentów do nowoczesnych rozwiązań, gdyż korzysta z niej relatywnie niewiele osób. W ostatnich dwóch latach (2010/11

i 2011/12) z oferty studiów zagranicą skorzystało 7 studentów. Pracownicy również korzystali z wyjazdów w niezbyt dużym zakresie, gdyż w od 2007 roku 12 osób wyjechało do uczelni partnerskich za granicę.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Instytut prowadzi badania naukowe, skoncentrowane głównie na szczeblu regionalnym. Dotyczą one przede wszystkim badań rozwoju regionalnego, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjności oraz analiz lokalnych rynków pracy. Brak jest znaczących badań prowadzonych w skali krajowej i międzynarodowej, brak czasopisma o tematyce ekonomicznej wydawanego w Uczelni.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1).

W zasadach rekrutacji na studia I stopnia ujęto konkurs świadectw z uwzględnieniem ocen maturalnych z przedmiotów: matematyka, lub wiedza o społeczeństwie (przedmioty kierunkowe wyżej punktowane), lub historia, lub geografia, lub język obcy. Poza konkursem świadectw, przyjmowani byli laureaci olimpiad stopnia centralnego. Ofertę edukacyjną na drugim stopniu skierowano do absolwentów z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera, magistra kierunków: administracja, ekonomia, finanse i bankowość, informatyka i ekonometria, logistyka, stosunki międzynarodowe, zarządzanie i inżynieria produkcji, zarządzanie. Kryterium kwalifikacji był ranking ostatecznych wyników studiów zawartych w suplemencie lub zaświadczeniu wydanym przez uczelnię. Stosowany system rekrutacji można ocenić pozytywnie. Przy czym należy podkreślić, iż musi on obecnie zostać poddany gruntownej weryfikacji z punktu widzenia zapewnienia realizacji nowo określonych efektów kształcenia zgodnych z KRK.

7.2).

Wcześniejsze uwagi dotyczące funkcjonującego systemu opisu efektów kształcenia oraz sposobów ich weryfikacji świadczą o występowaniu w tym zakresie istotnych uchybień. Jednocześnie z perspektywy samych studentów system ten jest postrzegany bardziej pozytywnie. Studenci pozytywnie oceniają system oceniania osiągnięć studentów, który funkcjonuje na podstawie Regulaminu Studiów UJK. Skala ocen w opinii studentów wypełnia zadanie równego i sprawiedliwego oceniania osiągnięć. Studenci otrzymują wymagania egzaminacyjne – forma, zakres oraz sposób zaliczenia na początku semestru. Ponadto opisy przedmiotów oraz literatura zawarte są w sylabusach, które są ogólnodostępne dla studentów. Prowadzący zajęcia przestrzegają ustaleń dotyczących egzaminów. System oceny jest przejrzysty i sprawiedliwy. Można zauważyć, iż funkcjonujące stosunkowo dobrze praktyczne działania w zakresie ocen osiągnięć studentów nie znajdują odzwierciedlenia we wcześniej opisywanym formalnym systemie ocen.

7.3).

Wydział podejmuje działania ułatwiające mobilność studentów poprzez współpracę z uczelniami zagranicznymi w Niemczech, Słowacji i Hiszpanii oraz na Węgrzech i Ukrainie, a także poprzez stworzony system punktacji ECTS. Na Wydziale jest powołany koordynator ds. wymiany studentów i pracowników, który aktywnie działa na rzecz promocji mobilności

studentów. Studenci mają możliwość udziału w programie wymiany międzynarodowej – LLP Erasmus. Studenci pozytywnie oceniają możliwości wymiany międzynarodowej oraz wsparcie Uczelni w tym zakresie. Informacje odnośnie wymagań oraz sposobu aplikacji są dostępne na stronie Uczelni, a dodatkowe informacje studenci uzyskują w dziekanacie. Studenci ocenili wymagania (tj. średnia ocen, znajomość języka obcego oraz dodatkowe kwalifikacje) jako odpowiednie kryteria ażeby uczestniczyć w programie wymiany międzynarodowej. Zapytani o wiedzę na temat systemu ECTS wykazali jednak brak znajomości zasad przyznawania punktów oraz celu ich stosowania. Nie znają znaczenia punktów ani sposoby przypisywania ich przedmiotom. Potwierdzili, iż Uczelnia nie prowadzi kampanii informacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości studentów w tym zakresie.

7.3.1.

Wymiana studentów przebiega w stopniu zbyt niskim w stosunku do ich liczby na kierunku „ekonomia”. W latach 2010-2012 w wymianie wzięło udział 7 studentów, w chwili obecnej – trzy kolejne osoby są już zakwalifikowane na studia w Hiszpanii i na Węgrzech. Nie zidentyfikowano przypadku udziału studentów w badaniach realizowanych w ramach wymiany międzynarodowej. Wymiana międzynarodowa wywiera istotnego wpływu na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

7.4).

Opieka dydaktyczna skierowana do studentów kierunku „ekonomia” obejmuje przede wszystkim zapewnienie studentom stacjonarnym i niestacjonarnym możliwości kontaktu z wykładowcami w ramach konsultacji oraz w formie kontaktów e-mailowych lub telefonicznych. Opieka naukowa i dydaktyczna nad studentami nie budzi zastrzeżeń.

Studenci mają możliwość odbywania indywidualnego trybu studiów, po otrzymaniu wcześniejszej zgody dziekana. Procedura w opinii studentów jest sprawiedliwa i obiektywna. Dziekan przychylnie patrzy na dobrze uargumentowane wnioski.

7.4.1.

W obecnej formie sylabusy są niepełne, zawierają wyłącznie podstawowe treści i literaturę zalecaną, jednak ich przydatność dla studentów w procesie uczenia się jest niewielka. Brak jest informacji na temat form zaliczenia przedmiotów, wymagań wstępnych tudzież szczegółowych umiejętności, które student ma osiąść w ramach przedmiotu. Sylabusy zajęć są dostępne dla studentów – w większości przekazywane podczas rozpoczęcia cyklu dydaktycznego. W opinii studentów informacje w nich zawarte są przydatne, a z punktu widzenia procesu uczenia się właściwe i kompletne. Taka opinia studentów wynika zapewne z niewiedzy, jakie treści powinien zawierać prawidłowo skonstruowany sylabus, ale wskazuje jednocześnie, iż studenci traktują sylabusy jako ważne źródło informacji.

7.4.2.

Ocena mechanizmów motywowania studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia jest w tej chwili niemożliwa do identyfikacji. Brak opisów efektów kształcenia w większości sylabusów uniemożliwia, bowiem nie tylko ocenę mechanizmów motywujących studentów czy ich skuteczność, ale przede wszystkim wskazania jakichkolwiek instrumentów motywacyjnych, które umożliwiłyby osiągnięcie przez studentów lepszych efektów kształcenia.

7.4.3.

System przyznawania pomocy materialnej działa poprawnie i ma pozytywną opinię studentów. Wprowadzenie zmian poskutkowało zwiększeniem aktywności studentów w organizacjach studenckich, a także spowodowało wzrost wymagań do uzyskania stypendium Rektora. Na stypendia Rektora przeznaczone jest, nie więcej niż 40% środków. Spełniony jest, zatem wymóg wynikający z art. 174 ust. 4. Ustawy.

7.4.4.

System wsparcia rozwoju studentów wiąże się z istotnym wsparciem przez władze Instytutu wszelkich inicjatyw studenckich o charakterze naukowym, szkoleniowym i organizacyjnym. Przykładem tego wsparcia jest wieloletnia działalność Studenckiego Koła Naukowego KONCEPT (od 2003 r.). W latach 2007-2011 członkowie SKN Koncept byli uczestnikami i organizatorami wielu wydarzeń naukowych, szkoleniowych a także nawiązali współpracę z wieloma lokalnymi, regionalnymi i krajowymi organizacjami, w tym m.in. z Domami Maklerski Banku Ochrony Środowiska oraz X-Trade Brokers, Regionalnym Centrum Wolontariatu, Świętokrzyskim Studenckim Forum Bussines Centre Club, Portalem studenckim www.studiuje.eu i innymi. Członkowie SKN zrealizowali dwa projekty badawcze oraz byli uczestnikami projektów organizowanych przez inne instytucje. Cyklicznie organizują dwa wydarzenia: Warsztaty Przedsiębiorczości (w wymienionym okresie odbyło się 5 edycji) oraz Akademię Młodego Inwestora (4 edycje), w których studenci mają możliwość uczestnictwa w szkoleniach prowadzonych przez wysokiej klasy specjalistów. W latach 2007 -2011 członkowie SKN Koncept uczestniczyli w 53 konferencjach naukowych organizowanych w kraju i za granicą. Efektem czynnego uczestnictwa w konferencjach są liczne publikacje – opublikowano łącznie 112 artykułów naukowych i popularno - naukowych. Na szczególną uwagę zasługuje uczestnictwo w Sesjach Studenckich Kół Naukowych. W latach 2007-2011 członkowie SKN Koncept uzyskali 58 nagród i wyróżnień uczelnianych, regionalnych oraz krajowych, w tym: 23 stypendia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 10 Nagród Rektora UJK, trzech członków SKN „Koncept” jest finalistami ogólnopolskiego Konkursu Primus Inter Pares, zaś 21 osób - laureatami Nagród Talenty Świętokrzyskie.

7.4.5.

Z perspektywy studentów prowadzący zajęcia są w większości dostępni na swoich dyżurach. Długość oraz godziny dyżurów w opinii studentów są odpowiednie. Podczas spotkania ze studentami zwrócono jednak uwagę na utrudniony kontakt elektroniczny - zdarza się, iż studenci muszą bardzo długo czekać na odpowiedź. Studenci ostatniego roku szczególnie pozytywnie oceniali wsparcie pracowników podczas pisania prac dyplomowych.

7.4.6.

Studenci mają możliwość odbywania indywidualnego trybu studiów, po otrzymaniu wcześniejszej zgody dziekana. Procedura w opinii studentów jest sprawiedliwa i obiektywna – wnioski muszą być dobrze uargumentowane. Dobór promotorów wg studentów jest sprawiedliwy. Studenci wybierają promotorów spośród kilku pracowników naukowych, na zasadzie pierwszeństwa zapisu. Powoduje to równe szanse wszystkich studentów w zapisaniu się do promotora. Tematyka prac dyplomowych wybierana jest przez studentów oraz dopracowywana wspólnie z promotorem.

Studenci nie zgłaszali żadnych uwag związanych z rozstrzygnięciem zgłaszanych przez nich skarg i wniosków. Można wnioskować, iż system opieki nad studentami w tym zakresie działa prawidłowo.

7.5).

W poprzedniej ocenie nie sformułowano zastrzeżeń, co do opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Aktualne procedury rekrutacji można ocenić pozytywnie, wymagać one jednak będą zasadniczej modernizacji z punktu widzenia konieczności zapewnienia realizacji nowo ukształtowanych efektów kształcenia zgodnych z KRK

7.2) Formalny system oceny osiągnięć studentów posiada szereg istotnych uchybień, omówionych we wcześniejszych fragmentach raportu, szczególnie w ramach kryterium 2. Tym nie mniej jest on oceniany przez studentów jako przejrzysty i pełny. Zapewne stosowane w praktyce stosunkowo właściwe zasady oceniania studentów nie znajdują odzwierciedlenia w formalnym systemie oceny osiągnięć studentów. Stopień wiedzy studentów odnośnie systemu ECTS jest bardzo niski, a Uczelnia nie podejmuje w tym kierunku żadnych działań.

7.3) Studenci mają możliwość uczestnictwa w programie Erasmus. Są dobrze poinformowani w kwestii wymogów i formalności, które należy spełnić, a także wysoko oceniają pomoc władz Wydziału w organizacji wyjazdów. Wydział podejmuje działania na rzecz mobilności studentów, jednak zainteresowanie nie jest duże, a wpływ wymiany międzynarodowej na osiągnięcie efektów kształcenia bardzo ograniczony.

7.4) Wsparcie działalności naukowej studentów jest realizowane na satysfakcjonującym poziomie. Studenci mają osiągnięcia naukowe. Wsparcie dydaktyczne realizowane jest na ogół w sposób tradycyjny za pomocą konsultacji bezpośrednich pracowników. Na wniosek studentów udostępniane są adresy e-mail pracowników. Sylabusy zawierają zbyt mało informacji przydatnych studentom w procesie uczenia się. Z punktu widzenia samych studentów system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej funkcjonuje w sposób poprawny, wypełnia tym samym ich potrzeby.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1).

Kompetencje i zadania poszczególnych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia opisane są w Statucie Uczelni, Regulaminie Organizacyjnym, Uchwale Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Nr 81/2008 z 27 listopada 2008 r. w sprawie wprowadzenia Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (nadzorowany przez Senat Uczelni) oraz Regulaminie Wydziału Zarządzania i Administracji. Rada Wydziału Zarządzania i Administracji podjęła uchwałę Nr 11/2009 z 21 maja 2009 r. w sprawie wprowadzenia Wydziałowego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Realizacją celów określonych w tej uchwale zajmuje się Wydziałowa Komisja ds. Akredytacji i Jakości Kształcenia (powołana jako Wydziałowa Komisja Dydaktyczna Uchwałą Nr 15/2008 z dnia 23 października 2008 r. następnie zmieniona Uchwałą Nr 12/2009 z dnia 21 maja 2009 r. - Komisja Wydziałowa Komisja ds.

Akredytacji i Jakości Kształcenia). Jej działalność udokumentowana jest sporządzonymi protokołami z posiedzeń.

W celu podnoszenia i oceny jakości kształcenia na Wydziale zostały opracowane następujące dokumenty.

- ankiety dotyczące oceny procesu dydaktycznego na Wydziale Zarządzania i Administracji, które są przeprowadzane raz w roku wśród absolwentów ocenianego kierunku studiów;
- ankiety studenckie oceniające pracę nauczyciela akademickiego przez studentów. Wyniki przeprowadzonej ankietyzacji wykorzystywane są do okresowej oceny pracowników naukowo- dydaktycznych;

Plany i programy studiów zamieszczone są na stronie internetowej Wydziału. Doskonaleniem programu kształcenia zajmuje się Wydziałowa Komisja ds. Akredytacji i Jakości Kształcenia.

Na Wydziale został powołany również Zespół do Spraw Wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji i Zapewniania Jakości Kształcenia, który kieruje pracami związanymi z wdrożeniem Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. W skład tego Zespołu wchodzi następujące osoby: Prodziekan ds. ogólnych i finansowych, Wicedyrektorzy ds. dydaktyki, Wicedyrektorzy ds. ogólnych, Przedstawiciele kierunków studiów, które są prowadzone na Wydziale oraz przedstawiciel studentów.

Na mocy Uchwały nr 46/2011 Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 27 października 2011 r., Rada Instytutu Ekonomii i Administracji, w celu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku „ekonomia”, opiniuje plany studiów nowo powstających specjalności, zobowiązana jest do wprowadzanie zmian w realizowanych planach studiów, następnie przeprowadza okresowe oceny kadry naukowo-dydaktycznej, w szczególności hospituje zajęcia dydaktyczne, oraz ocenia jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych, posługując się anonimową ankietą wypełnianą przez studentów.

Struktura wydziałowego systemu zapewnienia jakości jest wykształcona, obejmuje szereg ważnych z punktu widzenia jakości kształcenia działań, jednak nie w pełni realizuje wymogi związane z potrzebą kompleksowej oceny efektów kształcenia ukształtowanych zgodnie z KRK. Brak w nim pełni ukształtowanego aspektu funkcjonalnego i instrumentalnego, a aspekt strukturalny i proceduralny wymagają istotnego dopracowania. Bardzo słabą stroną wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia jest brak instrumentów doskonalenia jakości kształcenia oraz mechanizmów pozwalających na wykorzystanie opinii, oceny oraz sugestii zmian w zakresie jakości kształcenia przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

W związku z tym w trakcie wizytacji ZO zaproponował przygotowanie nowego wydziałowego systemu zapewnienia jakości. Jednostka pismem z dnia 2.04.2012 r. przekazała do PKA „projekt wewnętrznego systemu zapewnienia jakości”. Projekt ten eliminuje część braków wcześniejszego dokumentu, ale nie wszystkie. Z tego, zatem powodu powinien być traktowany nadal jako wstępne opracowanie, i być w dalszym ciągu przedmiotem troski władz Wydziału w celu jego udoskonalenia.

8.1.1.

Zgodnie z Raportem samooceny wdrożeniem dotychczasowego systemu jakości zajęła się Wydziałowa Komisja ds. Akredytacji i Jakości Kształcenia. W trakcie wizytacji poinformowano, iż komisja ta powstała w wyniku przekształcenia wcześniej funkcjonującej Komisji ds. dydaktyki.

Komisja nadzoruje realizację następujących przedsięwzięć związanych z jakością kształcenia:

1. Analiza przebiegu sesji egzaminacyjnych

Zebrania Komisji odbywają się po każdej sesji, ocenie podlegają wyniki egzaminów i zaliczeń. Dokonuje się analizy liczby egzaminów poprawkowych i komisyjnych, podaje się zbiorcze dane o liczbie studentów wpisanych na kolejny semestr, liczbie studentów wpisanych warunkowo. Brak w dokumentacji potwierdzenia opracowywania i analiz rozkładów ocen z poszczególnych przedmiotów. Jedynie w protokole z dnia 23 lutego z posiedzenia Rady Instytutu EiZ wynika, że była dyskutowana kwestia liczby ocen niedostatecznych w ostatniej sesji egzaminacyjnej.

2. Wśród absolwentów realizowana jest ankieta „Ocena procesu dydaktycznego”, jej wyniki są dyskutowane na Komisji. Dotychczas wyciągnięto wnioski o potrzebie zwiększenia liczby przedmiotów specjalnościowych, miały miejsce zmiany specjalności: np. polityka regionalna, nie cieszyła się takim uznaniem absolwentów jak by oczekiwano. W trakcie spotkania ZO z władzami Wydziału zauważono, że taka sytuacja inspirowała do poszukiwania nowych specjalności.
3. Ankieta oceny nauczycieli akademickich: „Ankieta studencka oceniająca pracę nauczycieli” przyjęta jest jednolicie na poziomie Uczelni. Wszyscy pracownicy raz w roku podlegają ocenie według 4 kryteriów, przy czym w ramach każdego z nich są przewidziane 2-3 pytania. Ankiety przeprowadzane są regularnie na wszystkich przedmiotach w cyklach dydaktycznych. Ankiety są rozdawane studentom w wersji papierowej, a następnie przekazywane przez studentów do dziekanatu. Ankiety oceniają sposób prowadzenia zajęć, podawane treści, a także osobę prowadzącą. Ankieta w opinii studentów jest dobrze skonstruowana i w dostatecznym stopniu ocenia zajęcia. Wyniki ankietyzacji są dyskutowane na posiedzeniach Komisji. Wyniki ocen dla roku 20011/2012 wahały się w przedziale 4,81 do 3,64, (w pięciostopniowej skali ocen), przy czym ponad 90% ocen sytuowało się powyżej poziomu 4,0. W arkuszu okresowej oceny pracownika uwzględnia się wyniki ocen studenckich. Władze Instytutu informują, iż wyniki ocen są podstawą do przeprowadzania rozmów z pracownikami w uzasadnionych przypadkach. Uwzględnia się przy tym subiektywizm ocen studenckich. Interesujący jest wniosek, że średnia ocen może być wynikiem ocen skrajnych: np. bardzo wysokich i bardzo niskich wynikających z różnych nastawień studentów.
Wyniki w zakresie ocen nauczycieli dokonywanych przez studentów nie podlegają dyskusji na Komisji ds. Jakości. Z dyskusji w trakcie wizytacji wynika, że ponieważ Komisja ta zajmuje się różnymi kierunkami studiów prowadzonych na Wydziale nie jest być może właściwą płaszczyzną do analiz ocen pracowników zaangażowanych na poszczególnych kierunkach.
4. Zastosowanie systemu antyplagiatowego zostało wprowadzone Zarządzeniem nr 33 Rektora UJK z dnia 29 czerwca 2008 roku. Przyjęto zasadę losowania komputerowego prac podlegających weryfikacji. Wydział ZiA dysponuje limitem 50 prac możliwych do sprawdzenia. W trakcie wizytacji zapoznano się z dokumentacją funkcjonowania systemu antyplagiatowego. Stwierdzono właściwe wykorzystanie systemu. Z wypowiedzi przedstawiciela władz Wydziału uzyskano opinie, że system jest pozytywnie oceniany, w szczególności ze względu na psychologiczne oddziaływanie na studentów, którzy muszą liczyć się z procedurą weryfikacji swoich prac.
5. Hospitacje. Z informacji uzyskanych od władz Instytutu ustalono, że na początku roku akademickiego Wicedyrektor ds. Dydaktycznych informuje o przygotowaniu propozycji hospitacji. Kierownicy zakładów przedstawiają plan hospitacji, zasadą jest, że wszyscy pracownicy są hospitowani w I lub II semestrze. Dodatkowo w miarę potrzeb organizowane są dodatkowe hospitacje. Przedstawiono materiały zawierające roczne plany hospitacji oraz wypełnione karty hospitacji, obejmują one 12 kryteriów ocenianych w skali od 2 do 5, oraz uwagi dodatkowe.

6. Seminarium dydaktyczne. Raz w roku organizowane jest seminarium dla całego Wydziału: ostatnie było poświęcone KRRK, wcześniejsze kwestii trudnych studentów, formom doskonalenia pracy dydaktycznej, wdrażaniu wydziałowego systemu jakości, prawom autorskim.
7. Na ostatniej w roku akademickim, czerwcowej Radzie Wydziału Komisja przedstawia sprawozdanie „Sprawozdanie z realizacji wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia” w danym roku akademickim. W ciągu roku 2010/2011 odbyło się 6 posiedzeń Komisji. W sprawozdaniu odniesiono się do realizacji studiów zgodnego ze standardami kształcenia, formalnych wymogów obsady dydaktycznej, kształtowania tematów prac dyplomowych zgodnie ze specjalnościami, (co istotne zauważono wystąpienie przypadków odstępstw od tej zasady), oceny zajęć dydaktycznych w formie hospitacji oraz ankiet wypełnianych przez studentów oraz absolwentów, udostępnieniu informacji dla studentów. Na podkreślenie zasługuje fakt wskazania we wzmiankowanym sprawozdaniu obszarów w działalności dydaktycznej wymagających poprawy. Wskazano na przypadki niesumienności pracowników w zakresie odbywania dyżurów, niedoskonałości wyposażenia sal dydaktycznych (potwierdzone w czasie hospitacji zajęć w trakcie wizytacji PKA), niedostosowanie do potrzeb studentów czasu pracy Czytelni Czasopism, potrzeba organizowania dodatkowego dnia zajęć na studiach niestacjonarnych.

Szereg działań i instrumentów związanych z systemem zapewnienia jakości prowadzonych w jednostce można określić uznać jako skuteczne. Nie wypracowano jednak systemu mechanizmów monitorowania, analizy, oceny efektywności oraz doskonalenia efektów kształcenia. Brak także w pełni wykształconego rozwiązania dotyczącego badania zgodności programu kształcenia, opisanego poprzez wzorcowe efekty kształcenia z efektami oczekiwanymi przez interesariuszy i wynikającymi z badania rynku pracy oraz określania skuteczności diagnozowania słabych stron programu kształcenia.

8.1.2.

Analiza stanu upowszechniania informacji dotyczących monitorowania jakości kształcenia wykazała, iż wyniki poszczególnych realizowanych ankiet oraz analizy ocen są udostępniane następującym gremiom:

- Ankiety studenckie – Rada Instytutu, dany nauczyciel, Komisja Dydaktyczna, Rada Wydziału, Komisja senacka. Studenci nie otrzymują jednak informacji zwrotnej dotyczącej ich udziału w procesie zapewniania jakości kształcenia. Ich zdaniem informacje zawarte w ankietach są udostępniane jedynie władzom Wydziału oraz dyrektorom instytutów. Studenci nie widzą wpływu ankietyzacji na zmiany zachodzące na kierunku.
- Ankiety absolwentów – Rada Wydziału;
- Wyniki sesji – Rada Instytutu, zebranie ogólne pracownicze, Komisja Dydaktyczna.

Brak szerzej, publicznie przedstawianych informacji o monitorowaniu jakości kształcenia i uzyskiwanych efektach kształcenia.

8.2).

Niedostateczne uwzględnienie udziału interesariuszy w procedurach formalnego systemu zapewnienia jakości spowodowało, iż informacje na ten temat mogły pochodzić jedynie z rozmów ZO z władzami Instytutu i Wydziału. Uzyskano informacje, iż występują spotkania doraźne z interesariuszami, organizowane z okazji świąt. Zdarza się, iż przy takiej okazji oceniają oni absolwentów, praktykantów, podnoszone są uwagi i sugestie związane z podnoszeniem jakości kształcenia. Studenci poprzez uczestnictwo w samorządzie zgłaszali

sporadycznie uwagi, co do planu studiów, np. zwiększenia godzin danego przedmiotu, uatrakcyjnienia praktyk. Należy odnotować i docenić wysoką aktywność koła naukowego.

Wskazane wyżej spontaniczne działania nie mogą zastąpić systematycznego udziału interesariuszy w procesie zapewniania jakości kształcenia. Będzie to wymagane prawem od początku nowego roku akademickiego.

8.2.1.

Zdaniem studentów, ich przedstawiciele zasiadający w organach wydziałowych nie przejawiają zainteresowania kwestiami związanymi z jakością kształcenia, a wpływ studentów na poprawę jakości ogranicza się do wypełniania ankiet ewaluacyjnych. Przedstawiciel studentów jest uczestnikiem Zespołu ds. Wdrożenia KRK i Zapewnienia Jakości Kształcenia. Studenci zwrócili uwagę na istnienie niesformalizowanego systemu zapewniania jakości kształcenia – studenci bardzo często zgłaszają sprawy problemowe bezpośrednio do dziekana lub dziekanatu. W ich opinii jest to bardziej skuteczne i efektywne niż ankietyzacja, gdyż działania są wówczas podejmowane od razu. Spełniony jest wymóg wynikający z art. 64 ust 4 Ustawy, studenci stanowią nie mniej niż 20% wszystkich członków Rady Wydziału oraz art. 61 ust 3 – liczba studentów w Senacie stanowi więcej niż 20% wszystkich członków organu.

8.2.2.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+/-	+	+	+/-	+/-	+
umiejętności	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-
kompetencje społeczne	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura wydziałowego systemu zapewnienia jakości jest wykształcona, obejmuje szereg ważnych z punktu widzenia jakości kształcenia działań, jednak nie w pełni realizuje wymogi związane z potrzebą kompleksowej oceny i doskonalenia efektów kształcenia ukształtowanych zgodnie z KRK.

Jednostka szybko zareagowała na wskazane w trakcie wizytacji ułomności wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Pismem z dnia 04.2012 r. przekazała do PKA „projekt wewnętrznego systemu zapewnienia jakości”. Projekt ten eliminuje część braków wcześniejszego dokumentu, ale nie wszystkie. Z tego powodu powinien być traktowany nadal jako wstępne opracowanie, i być w dalszym ciągu przedmiotem doskonalenia.

8.2) Udział poszczególnych grup interesariuszy w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest niewystarczający. Jednakże istnieją przesłanki, iż zostanie zapewniony

ten wymóg funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości w oparciu o prace nad wzmiankowanym wyżej nowym wewnętrznym systemem zapewnienia jakości.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku			X		
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych			X		
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

1. Kierunek „ekonomia” właściwie wpisuje się w szeroką strategię Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Jednostka zwraca uwagę na wymogi rynku edukacyjnego, które wskazują na potrzeby w zakresie osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla poszczególnych realizowanych specjalności, a nie tyle dla kierunku „ekonomia” jako takiego. Można odnotować brak wykazania znajomości potrzeb rynku pracy z punktu widzenia kierunkowych efektów kształcenia. Dodatkowo z jednej strony przedstawiciele Uczelni podkreślają potrzebę dostosowania się do potrzeb praktycznych, angażowania praktyków, dostosowywania się do zapotrzebowania gospodarki. Z drugiej planuje się kontynuowanie kształcenia na profilu ogólnoakademickim. Poziom perspektywicznego, strategicznego ukierunkowania kształcenia na kierunku „ekonomia” nie jest jednoznacznie zdefiniowany. Nie zapewnia w sposób usystematyzowany i sformalizowany udziału interesariuszy i badania rynku pracy w procesie kształtowania koncepcji kształcenia.

Zalecenie:

Niezbędne jest lepsze wkomponowanie i uspołnienie kształcenia na kierunku „ekonomia” w strategię jednostki z uwzględnieniem udziału interesariuszy i badania rynku pracy.

2. Zidentyfikowano uchybienia w zakresie przyjmowanych przez Jednostkę efektów kształcenia tak na poziomie sylwetki absolwenta jak i efektów poszczególnych modułów kształcenia. Uchybienia dotyczyły także w konsekwencji sposobu weryfikacji efektów kształcenia. Nie sformułowano standaryzacji wymogów. Nie określono wymogów formalnych i efektów kształcenia dla prac dyplomowych. Analiza tych prac wskazała na stosunkowo liczne uchybienia. Są to powtarzające się zarzuty, które określono już wcześniej w toku poprzedniej oceny jakości kształcenia. System weryfikacji efektów kształcenia w odniesieniu do praktyk zawodowych jest niepełny. Nie prowadzono również systematycznych badań losów absolwentów.

Zalecenie:

Należy kontynuować prace nad kształtowaniem efektów kształcenia oraz sposobów ich weryfikacji na kierunku „ekonomia” zgodnych z KRK. Konieczne jest także ustalenie sposobów weryfikacji efektów kształcenia oraz standaryzacji wymogów prac dyplomowych oraz praktyk zawodowych. Nieodzowne jest także prowadzenie systematycznych badań losów absolwentów

3. Realizowany program kształcenia odpowiada standardom kształcenia i z tego punktu widzenia może być oceniany jako zapewniający uzyskanie wymaganych efektów kształcenia. Do odnotowanych uchybień należy zaliczyć niepełne wykorzystywanie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów osiągających dobre wyniki w nauce oraz nieefektywny system zapewnienia osiągnięcia efektów praktyk zawodowych. Mocną stroną jednostki jest natomiast wszechstronna opieka nad studentami niepełnosprawnymi w procesie kształcenia.

Zalecenie:

Należy zapewnić większy poziom indywidualizacji procesu kształcenia w stosunku do studentów osiągających dobre wyniki w nauce.

4. Uczelnia zapewnia minimum kadrowe do prowadzenia studiów zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia”. Liczba jak i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia jest odpowiednia, choć niektóre przedmioty muszą być prowadzone przez nauczycieli spoza minimum kadrowego. Uczelnia wspiera rozwój kadry dydaktycznej, zwłaszcza w zakresie ułatwień formalnych oraz uzyskiwaniu stopnia naukowego doktora, natomiast działania w kierunku wspierania uzyskiwania stopnia naukowego doktora habilitowanego i tytułu naukowego profesora, jak dotąd nie przyniosły pozytywnych skutków.

Zalecenie:

Należy w sposób zdecydowany zwiększyć wysiłki w zakresie wsparcia rozwoju naukowego osób ubiegających się o stopień naukowy doktora habilitowanego i tytuł profesora.

5. Baza dydaktyczna jest dostosowana do prowadzenia kierunku „ekonomia” i osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Pewne braki dotyczą jednak specjalistycznego oprogramowania do realizacji zajęć ze statystyki, ekonometrii czy rachunkowości. Baza jest w zadowalającym stopniu przystosowana do przyjęcia studentów o różnym stopniu niepełnosprawności.

Zalecenie:

Potrzebne jest zapewnienie specjalistycznego oprogramowania do realizacji zajęć ze statystyki, ekonometrii czy rachunkowości.

6. Instytut prowadzi badania naukowe, skoncentrowane głównie na szczeblu regionalnym. Dotyczą one przede wszystkim badań rozwoju regionalnego, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjności oraz analiz lokalnych rynków pracy. Te cenne prace badawcze nie są wystarczająco jeszcze wykorzystywane w zakresie doskonalenia procesu dydaktycznego. Brak jest znaczących badań prowadzonych w skali krajowej i międzynarodowej, brak czasopisma o tematyce ekonomicznej wydawanego w Uczelni.

Zalecenie:

Zasadne jest rozszerzenie zasięgu badań naukowych także poza teren regionu. Zaleca się angażowanie studentów w prowadzenie badań naukowych.

7. Formalny system oceny osiągnięć studentów posiada szereg istotnych uchybień. Tym nie mniej jest on oceniany przez studentów jako przejrzysty i pełny. Zapewne stosowane w praktyce stosunkowo właściwe zasady oceniania studentów nie znajdują odzwierciedlenia w formalnym systemie oceny osiągnięć studentów. Wydział podejmuje działania na rzecz mobilności studentów, jednak zainteresowanie nie jest duże, a wpływ wymiany międzynarodowej na osiąganie efektów kształcenia bardzo ograniczony. Stopień wiedzy studentów odnośnie systemu ECTS jest bardzo niski, a Uczelnia nie podejmuje w tym kierunku wystarczających działań. Wsparcie działalności naukowej studentów jest realizowane na wysokim poziomie. Studenci mają znaczące osiągnięcia naukowe.

Zalecenie:

Należy sformalizować system oceny osiągnięć studentów. Zwiększyć świadomość studentów z zakresie funkcjonowania systemu ECTS. Zapewnić większy wpływ wymiany międzynarodowej na proces dydaktyczny.

8. Jednostka podejmuje szereg działań z zakresu zapewnienia jakości kształcenia, jednak nie w pełni realizuje wymogi związane z potrzebą kompleksowej oceny efektów kształcenia ukształtowanych zgodnie z KRK i ich stałym doskonaleniem. Uczelnia pismem z dnia 04.2012 r. przekazała do PKA „projekt wewnętrznego systemu zapewnienia jakości”. Projekt ten eliminuje część braków wcześniejszego dokumentu, ale nie wszystkie. Z tego powodu powinien być traktowany nadal jako wstępne opracowanie, i być w dalszym ciągu przedmiotem doskonalenia. Udział poszczególnych grup interesariuszy w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest niewystarczający. Jednakże istnieją przesłanki, iż zostanie zapewniony wymóg funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości w oparciu o prace nad wzmiankowanym wyżej nowym wewnętrznym systemem zapewnienia jakości.

Zalecenie:

Należy kontynuować nad nowym systemem zapewnienia jakości kształcenia opartym na KRK tak, aby spełnił wszystkie wymogi prawne.

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco (6)	w pełni (5)	znacząco (4)	częściowo (3)	niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku		X			
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych		X			
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

W świetle przedstawionej odpowiedzi na raport powizytacyjny Dziekan Wydział Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w wyczerpujących i merytorycznych wyjaśnieniach ustosunkowuje się do zawartych w Raporcie niesprawności dotyczących jakości kształcenia na kierunku *ekonomia*. Szczegółowe odpowiedzi odnosi do poszczególnych kryteriów oceny, przywołując uwagi wcześniej zidentyfikowane przez zespół oceniający.

Analiza i ocena wszystkich odpowiedzi zawartych w wyjaśnieniach Dziekana Wydziału upoważnia do stwierdzenia, że władze tej podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni z dużą uwagą i troską podeszły do wszystkich nawet drobnych zastrzeżeń zespołu wizytującego dotyczących jakości kształcenia. Należy tu jednoznacznie stwierdzić, że deklarowane zamiany we wszystkich obszarach kształtujących jakość kształcenia dobrze wpisują się w krajowe ramy kwalifikacji oraz wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Są spójne, i niosą znamiona wiarygodnych do realizacji. Są zatem istotne przesłanki, by uznać, że zawarte w odpowiedzi Dziekana deklaracje wypełniania zaleceń Polskiej Komisji Akredytacyjnej będą zrealizowane i to w nieodległej przyszłości.